

Κοκκινόφτας Κωστής

Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΠΕΔΟΥΛΑ

Το 1912, ο Δημοσθένης Μιτσής (1847-1923) ίδρυσε στη γενέτειρά του, Λεμούθου, Εμπορική Σχολή για τη μόρφωση των παιδιών της περιοχής, αξιοποιώντας τη μεγάλη περιουσία, που είχε αποκτήσει στην Αίγυπτο. Η απόφασή του, όμως, να ορίσει ως γλώσσα διδασκαλίας των μαθημάτων την αγγλική και μέλη του Διαχειριστικού Συμβουλίου της Σχολής εξέχοντες διοικητικούς υπαλλήλους της αποικιοκρατικής Κυβέρνησης προκάλεσε την αντίδραση του τύπου της εποχής, που τη χαρακτήρισαν ως εθνικά επικίνδυνη. Ωστόσο, ο Κύπριος ευεργέτης είχε διαφορετική άποψη και προχώρησε στην υλοποίηση των σχεδίων του, υπογράφοντας έγγραφο, ημερομηνίας 20 Δεκεμβρίου 1910, με το οποίο όριζε τα σχετικά με τη λειτουργία της Σχολής και το τεράστιο για την εποχή ποσό των δεκαέξι χιλιάδων λιρών, που κληροδοτούσε για την εξασφάλισή της.

Η εμμονή του Μιτσή στην ίδρυση στην απομακρυσμένη Λεμούθου Εμπορικής Σχολής οφειλόταν στην επιθυμία του να δώσει προοπτική στους νέους των χωριών της περιοχής, αφού η παραμελημένη από την κεντρική διοίκηση ορεινή Μαραθάσα, σε συνδυασμό με την περιορισμένη καλλιεργήσιμη γη, τους καταδίκαζε είτε να ζουν σε συνθήκες φτώχειας, είτε να μετακινούνται στις πόλεις, για αναζήτηση καλύτερης τύχης. Ο Μιτσής επιθυμούσε να έχει η Σχολή του εμπορική κατεύθυνση, ένα τομέα που ήταν άμεσα συνδεδεμένος με την ανάπτυξη και την πρόοδο και θα συνέβαλλε στην αναζωογόνηση των χωριών της κυπριακής υπαίθρου, ενώ ταυτόχρονα θα παρείχε τη δυνατότητα στους αποφοίτους της να εργοδοτηθούν σε κυβερνητικές θέσεις στην Κύπρο, την Αίγυπτο, το Σουδάν και αλλού. Επέλεξε δε ως γλώσσα διδασκαλίας την αγγλική, γιατί θεωρούσε πως όποιος θα ασχολείτο με το εμπόριο έπρεπε να τη γνωρίζει πολύ καλά. Ζώντας για πολλά χρόνια στην Αίγυπτο και έχοντας εκμεταλλευτεί τις προοπτικές, που προσέφερε στον κόσμο του εμπορίου η βρετανική πολιτική στη χώρα, ο Μιτσής δεν θεωρούσε ότι απειλείτο ο εθνισμός των Κυπρίων από την τοπική Κυβέρνηση. Γι' αυτό και ανέθεσε τη διαχείρισή της σε Άγγλους αξιωματούχους, επιδιώκοντας έτσι το συνεχές ενδιαφέρον τους, για τη διασφάλιση της λειτουργίας της Σχολής¹.

1. Για τα σχετικά με την ίδρυση της Σχολής Μιτσή βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή Λεμούθου (1912-2004), Λευκωσία 2005, σ. 66-99.

Στο μεταξύ, μετά τον καταρτισμό από τον Μιτσή του Διαχειριστικού Συμβουλίου, το τελευταίο επελήφθη του θέματος της εξεύρεσης του απαραίτητου διδακτικού προσωπικού και, τον Μάιο του 1912, διορίστηκε προσωρινός διευθυντής ο Κύπριος διαλεκτικός ποιητής Δημήτρης Λιπέρτης (1866-1937), με μισθό 100 λίρες τον χρόνο. Ο Λιπέρτης δίδασκε από το 1905 γαλλικά στην Αγγλική Σχολή Λευκωσίας και από το 1910 αγγλικά και γαλλικά στο Παγκύπριο Γυμνάσιο και στο Παρθεναγωγείο Φανερωμένης².

Η είδηση για την πρόσληψη του Λιπέρτη έγινε δεκτή με θερμά σχόλια από τους δημοσιογράφους της εποχής, που είχαν τη βεβαιότητα, ότι ο γνωστός ποιητής θα περιόριζε την αγγλική επίδραση στη λειτουργία της Σχολής και θα συνέβαλλε «στον εθνικό χρωματισμό της». Με τα ίδια θερμά σχόλια έγινε δεκτή η πρόσληψη και των άλλων δύο καθηγητών, Λεωνίδα Σταυρίδη, ο οποίος δίδασκε προηγουμένως εμπορικά στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, και Χριστόδουλου Λεβέντη, που σπούδαζε τότε στο Λονδίνο³. Ας σημειωθεί, ότι ο Σταυρίδης καταγόταν από την Αγκίαλο της Ανατολικής Ρωμυλίας, όπου γεννήθηκε το 1876, και υπήρξε απόφοιτος της Ελληνικής Εμπορικής Σχολής της Χάλκης. Στην πατρίδα του είχε εργαστεί αρχικά ως διδάσκαλος, ενώ αργότερα, εξαιτίας των διώξεων των Βουλγάρων σε βάρος των Ελλήνων, κατέφυγε στην Κύπρο, όπου υπηρέτησε το σχολικό έτος 1911-12 ως καθηγητής των εμπορικών στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Στη

2. Για τον διορισμό του Λιπέρτη στη Σχολή βλ. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 85-86. Για τη ζωή του βλ. Παύλου Παρασκευά, Δημήτρης Λιπέρτης. Η ζωή και το έργο του, Λευκωσία 1988· Αριστείδη Κουδουνάρη, Βιογραφικών Λεξικών Κυπρίων 1800-1920, Λευκωσία ⁶2010, σ. 308. Στις σχετικές αγγελίες, που δημοσιεύτηκαν στον κυπριακό τύπο με την ευκαιρία της έναρξης της λειτουργίας της Σχολής, αναφέρεται ότι στο Παγκύπριο Γυμνάσιο διητέλεσε και καθηγητής αγγλικών. Ενδεικτικά βλ. Φωνή της Κύπρου, 16/29.6.1912· Σάλπιγξ, 21.6.1912, 28.6.1912, 5.7.1912, 17.7.1912· Αλήθεια, 6.7.1912. Στον κατάλογο καθηγητών του Παγκυπρίου Γυμνασίου, όμως, σημειώνεται ότι δίδαξε μόνο γαλλικά. Βλ. Γεώργιου Χατζηκωστή (επιμ.), Παγκύπριον Γυμνάσιον Εκατονταετηρίδα. Αναμνηστικόν Λεύκωμα 1893-1993, Λευκωσία 1993, σ. 143.

3. «Τό διδακτικόν προσωπικόν θά ἀποτελέσωσιν οἱ κ.κ. Λ. Σταυρίδης, τέως καθηγητής τῶν ἐμπορικῶν ἐν τῷ Παγκυπρίῳ Διδασκαλείῳ, ὁ κ. Λεβέντης, ὅστις σπουδάζει ἤδη ἐν Λονδίῳ, καί ὁ κ. Δ. Λιπέρτης, ὡς διευθυντής προσωρινός, κατά τά πρῶτα ἔτη». Βλ. Πατρὶς, 21/4.7.1912. Επίσης βλ. Ελευθερία, 16/29.6.1912.

Σχολή Μιτσή δίδασκε από την πρώτη μέρα της λειτουργίας της τα ελληνικά και εμπορικά μαθήματα⁴.

Την 1η Οκτωβρίου 1912, η Σχολή Μιτσή άνοιξε τις πύλες της και δέχθηκε τους πρώτους 37 μαθητές της⁵. Τρεις μήνες αργότερα, όμως, τα Χριστούγεννα του 1912, για λόγους που δεν έχουν μέχρι σήμερα διευκρινιστεί επαρκώς, οι Λιπέρτης και Σταυρίδης ήρθαν σε έντονη αντιπαράθεση, με αποτέλεσμα τη διασάλευση της ομαλής λειτουργίας της. Ο τελευταίος κάλεσε τότε τους μαθητές να μην επιστρέψουν στη Σχολή, μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων, αλλά να αναμένουν πρόσκλησή του για να εγγραφούν σε Γυμνάσιο, το οποίο θα φρόντιζε να ιδρυθεί σε κάποιο άλλο χωριό της Μαραθάσας⁶.

Ακολούθως, ο Σταυρίδης κατέφυγε αρχικά στη Μόρφου, όπου προσέδωσε σε διάλεξή του εθνική διάσταση στην αντιπαράθεσή του με τον Λιπέρτη, κατηγορώντας τον για προσπάθεια αφελληνισμού των μαθητών⁷. Στη συνέχεια επισκέφθηκε τους εκδότες και τους επιφανέστερους δημοσιογράφους εφημερίδων της Λευκωσίας, προς τους οποίους επανέλαβε τις κατηγορίες εναντίον του Λιπέρτη και της Σχολής Μιτσή⁸. Η εντύπωση, που είχε προκαλέσει η

4. Για τον Σταυρίδη βλ. Αρ. Κουδουνάρη, Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων, ό.π., σ. 563-564.

5. Για την ημερομηνία έναρξης των μαθημάτων και τον αριθμό των πρώτων μαθητών της Σχολής βλ. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 89-91.

6. Ιωάννη Κοκόρη, «Μεγάλοι μορφαί της Κύπρου. Δημοσθένης Μιτσή και η φερώνυμος Εμπορική Σχολή Λεμύθου», Ελευθερία, 23.8.1969 [= Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 424].

7. «Διήλθε διά τῆς κωμοπόλεως ἡμῶν ὁ ἕτερος τῶν οἰκοτρόφων καθηγητῶν τῆς ἐν Λεμύθου Σχολῆς τοῦ Μιτσή, ὅστις ἐποίησατο καί διάλεξίν τινα, ἐκθέσας τά κατ' αὐτήν». Βλ. Ἐνωσις, 26/8.2.1913. «Θλίβομεν δέ θερμῶς τὴν χεῖρα τοῦ κ. Σταυρίδου, τέως καθηγητοῦ τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς, ὅστις διά τῆς ἰκανότητος καί τῆς δεξιότητός του ἔφερεν εἰς φῶς τόν πραγματικόν σκοπὸν τῆς Σχολῆς». Βλ. Ἐνωσις, 26/8.2.1913.

8. Ἐγραφε ὁ Νικόλαος Καταλάνος γιὰ τὴν επιφυλακτικὴ στάση, ποὺ ἐπέδειξαν μερικοὶ ἐκδότες εφημερίδων, ἀνάμεσα στα ἄλλα καὶ τὰ ἀκόλουθα: «Ἐπειράθησαν μάλιστα νὰ ἐπιρρίψωσι μομφὴν ἐπὶ κακοπιστία κατὰ τοῦ κ. Λεωνίδου Σταυρίδου οἱ κ.κ. συντάκται ἐφημερίδων, πρὸς οὓς ὁ κύριος οὗτος εἶχε τό θάρρος νὰ παραδώσῃ αὐτογράφους καί ὑπογεγραμμένας τὰς ἐκτεθειμένας ἀποκαλύψεις του,

ψευδής κατηγορία, ότι στο συμφωνητικό έγγραφο, της 20ής Δεκεμβρίου 1910, για την ίδρυση της Σχολής απαγορευόταν σε Ορθόδοξο κληρικό να είναι μέλος του Διαχειριστικού Συμβουλίου της, συνέτεινε, ώστε οι κατηγορίες του να γίνουν αποδεκτές από πολλούς δημοσιογράφους, και ειδικά από τον μαχητικό Νικόλαο Καταλάνο, που δημοσίευσαν σχετικά άρθρα στον τοπικό τύπο⁹. Μερικοί άλλοι, όμως, θεώρησαν ότι δεν ήταν σωστό να επικρίνουν τον «γνωστό για τα εθνικά αισθήματα και τη σύνεσή του» διευθυντή της Σχολής και διερωτούνταν πώς ήταν δυνατόν, μέσα σε μόνο δύο με τρεις μήνες, η λειτουργία της να λάβει αντεθνική και αντιθρησκευτική κατεύθυνση, αφού σε αυτή δίδασκαν αποκλειστικά Έλληνες καθηγητές, γνωστοί για το ήθος και τη φιλοπατρία τους¹⁰.

Σύμφωνα με τις κατηγορίες αυτές, το μάθημα των ελληνικών είχε εσκεμμένα παραλειφθεί να τυπωθεί στο ενδεικτικό των μαθητών¹¹. Ωστόσο, και η

ἀναλαμβάνων πᾶσαν εὐθύνην ἀφ' ἑαυτοῦ, καί οἱ αὐτοί συντάκται καθάπτονται αὐτοῦ, ὅτι ἀπέφυγεν δῆθεν, ὅπως συναντήσῃ τήν ξενικήν Ἐπιτροπήν, προσκαλοῦσαν αὐτόν εἰς ἀνάκρισιν». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 16.2.1913.

9. «Σατανική ἀληθῶς ἔμπνευσις ἐγένετο ἡ ἐγκαθίδρυσις προπαγανδικῆς παγίδος ἐν Μαραθάσῃ, ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῷ καί τῇ καρδίᾳ τῆς Κύπρου, ἵνα τό μόλυσμα μεταδοθῆ ἐκεῖθεν εἰς ἅπαν τό κυπριακόν σῶμα, φθεῖρον καί διαστρέφον πρῶτα τά ὑγιέστερα καί εὐρωστότερα στοιχεῖα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, τά ὄρεινά καί ἀγροτικά διαμερίσματα... Ἐκ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ Μιτοῦ διδασκάλων ὁ κ. Λεωνίδας Σταυρίδης, ὁ μόνος ἐμπορικῆν μόρφωσιν κεκτημένος, ὅτε ἐπέισθη ὅτι ἐπεδιώκετο παντί τρόπῳ ἡ ἐθνική καί θρησκευτική διαστροφή τῶν μαθητῶν, ὑπό δικαίας πατριωτικῆς ἀγανακτίσεως ἐγκατέλιπε τήν Σχολήν καί παρέσυρε μεθ' ἑαυτοῦ καί τούς μαθητάς πάντας». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 20.7.1913. Για το ίδιο θέμα βλ. επίσης Κυπριακός Φύλαξ, 1.2.1913, 16.2.1913. Για το ακριβές περιεχόμενο του συμφωνητικού εγγράφου βλ. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτοῦ, ὁ.π., σ. 496-517.

10. «Ἄναμφιβόλως αἱ διαδόσεις περί ἀντεθνικῆς ἢ ἀντιθρησκευτικῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, ὑπό τήν διεύθυνσιν τοῦ κ. Λιπέρτη καί μέ διδασκάλους ἀποκλειστικῶς Ἑλλήνας, ὡς καί ὅτι δῆθεν ἀποκλείεται ἡ ἑλληνική γλῶσσα, εἶναι αὐταναίρετοι, ἀφοῦ μόνον Ἑλληνες διδάσκουσι καί καθορίζουσι τήν διδακτέαν ὕλην καί ἡ Σχολή διέπεται ἐν πᾶσι καί μέ κανονισμούς καί ἐνδεικτικά καί τά ἄλλα σχετικά ἔγγραφα μόνον εἰς τήν ἑλληνικήν γραμμένα». Βλ. Φωνή της Κύπρου, 26/8.2.1913. Επίσης βλ. Ελευθερία, 26/8.2.1913.

11. «Λόγοι τῆς διαλύσεως φέρονται, ὅτι... εἰς τά ἐνδεικτικά τῶν μαθητῶν, τά ἀπονεμηθέντα μετά τās ἐξετάσεις τῶν Χριστουγέννων, παρελείφθη ἡ τύπωσις τοῦ

κατηγορία αυτή ήταν ψευδής, όπως διαπιστώνεται από ενδεικτικό του πρώτου τριμήνου, του έτους 1912-13, μαθητή της Σχολής Μιτσή, όπου περιλαμβάνεται όχι μόνο το μάθημα των ελληνικών, αλλά και της ελληνικής καλλιγραφίας¹². Ο διευθυντής της Σχολής Μιτσή Ιωάννης Κοκόρης, ο οποίος διερεύνησε, στα τέλη της δεκαετίας του 1960, το ζήτημα της σύγκρουσης Λιπέρτη - Σταυρίδη, αναφέρει ότι αυτή οφειλόταν σε προσωπικούς λόγους, που σχετίζονταν με ανθρώπινες αδυναμίες και αντιζηλίες για τη διεύθυνσή της. Ο Κοκόρης σημείωσε ακόμη, ότι είχε υπόψη του αρκετές λεπτομέρειες, τις οποίες, σεβόμενος τη μνήμη τους, έκρινε πως δεν έπρεπε να δοθούν στη δημοσιότητα¹³.

Σύμφωνα με την ευρέως αποδεκτή άποψη, την περίοδο της ίδρυσης της Σχολής Μιτσή δεν υπήρχε ακόμη διαμορφωμένη αγγλική πολιτική για την κυπριακή εκπαίδευση, που να έχει σαφείς στόχους περιορισμού της εθνικής παιδείας. Για πρώτη φορά έγινε προσπάθεια να εφαρμοστεί κάποια συγκεκριμένη εκπαιδευτική πολιτική το 1913, με την πρόσκληση στην Κύπρο των Άγγλων εμπειρογνομόνων J. Talbot και F. Cape, οι οποίοι υπέβαλαν σχετική έκθεση, που συζητήθηκε στο Νομοθετικό Συμβούλιο. Όπως διεφάνη, όμως, ήταν αδύνατο να χαραχθεί κοινή εκπαιδευτική πολιτική των δύο κοινοτήτων του νησιού, γι' αυτό και η προσπάθεια για αγγλική επέμβαση στα θέματα της Παιδείας εγκατελείφθη για μεταγενέστερο χρόνο¹⁴.

ὄνόματος τοῦ μαθήματος τῶν ἑλληνικῶν, ὅπερ εὐλόγως δύναται νά θεωρηθῆ, ὡς τάσις πρὸς ἐξοβέλισιν τοῦ μαθήματος τῶν ἑλληνικῶν ἀπὸ τῆς Σχολῆς, πρὸς ἐλαττωματικὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν». Βλ. Πατρίς, 24/6.2.1913. Επίσης βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 26.1.1913· Νέον Ἔθνος, 26/8.2.1913· Ἐνωσις, 2/15.2.1913.

12. Φωτοτυπία του ενδεικτικού αυτού δημοσιεύτηκε από την Άντρη Αντωνιάδου, Δημοσθένης Μιτσής. Ένας μεγάλος ευεργέτης, Λευκωσία 1990, σ. 116.

13. «Ὅλαι αἱ συγκλίνουσαι πληροφορίαι πείθουν, ὅτι ἡ σύγκρουσις Λιπέρτη - Σταυρίδη ὠφείλετο εἰς καθαρῶς προσωπικούς λόγους. Λόγοι ἴσως ἀντιζηλίας διὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, ἢ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας ἀμφοτέρων, ὠδήγησαν εἰς μεγάλην ρῆξιν τοὺς δύο ἐκπαιδευτικούς. Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν λεπτομερείας, τὰς ὁποίας, σεβόμενοι τὴν μνήμην των, κρίνομεν ὅτι δέν πρέπει νά δοθοῦν στήν δημοσιότητα». Βλ. Ιω. Κοκόρη, «Μεγάλοι μορφαί της Κύπρου», ὁ.π. [= Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ὁ.π., σ. 424].

14. Παναγιώτη Περισιάνη, Πτυχές της εκπαίδευσης της Κύπρου κατά το τέλος του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα, Λευκωσία 1994, σ. 120. Για γενικά σχόλια στο

Κατά συνέπεια, οι αντιδράσεις των Κυπρίων για την ίδρυσή της, με τη μορφή, που την εξήγγειλε ο Μιτσής, προέρχονταν κυρίως από την καχυποψία τους έναντι των Άγγλων, και όχι γιατί είχαν κάποιες ενδείξεις για ανάμειξή τους στα εκπαιδευτικά θέματα. Κάτι τέτοιο, όπως είναι γνωστό, έγινε κατά τη δεκαετία του 1920, και κυρίως μετά το 1931, οπότε η αποικιοκρατική Κυβέρνηση προσπάθησε να ελέγξει τη Δημοτική Εκπαίδευση του νησιού με τους νόμους των ετών 1923, 1929 και 1933 και τη Μέση με αυτούς του 1935 και του 1952¹⁵.

Στο μεταξύ, ο Σταυρίδης, μετά την επίσκεψή του στη Μόρφου και τη Λευκωσία, κατέφυγε στον Πεδουλά, όπου παρεκίνησε τους κατοίκους να ιδρύσουν Ελληνική Σχολή, αντίβαρο της Σχολής Μιτσή. Η πρότασή του έγινε αμέσως δεκτή από τους απλοϊκούς χωρικούς, που εκδήλωσαν έντονο ενδιαφέρον για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους και την περιφρούρηση της θρησκευτικής πίστης και της εθνικής συνείδησής τους¹⁶.

Η επιλογή του Πεδουλά από τον Σταυρίδη, για την ίδρυση της νέας Σχολής, έγινε, πιθανότατα, γιατί το χωριό παρουσίαζε αξιόλογη εκκλησιαστική και λόγια παράδοση και ξεχώριζε με τους πολλούς κατοίκους του, που είχαν υπηρετήσει σε σημαντικά εκκλησιαστικά αξιώματα στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονταν ο Εθνομάρτυρας Μητροπολίτης Κιτίου Μελέτιος Β΄ (1810-1821), ο επίσης Μητροπολίτης Κιτίου (1864-1866) Βαρθολομαίος, ο μεγάλος ευεργέτης της Παιδείας Μητροπολίτης Κυρηνείας (1852-1862) Μελέτιος Α΄, ο Μητροπολίτης Νεαπόλεως του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων (Φεβρ.1884 - Αύγ.1884) Μελέτιος, ο

περιεχόμενο της έκθεσης των δύο εμπειρογνομώνων βλ. Κωνσταντίνου Σπυριδάκι, «Η εκπαιδευτική πολιτική της εν Κύπρω Αγγλικής Κυβερνήσεως (1878-1952)», στον τόμο: Μελέται, Διαλέξεις, Λόγοι, Άρθρα, τ. Β΄ - 2, Λευκωσία 1974, σ. 48-50.

15. Μιχαλάκη Μαραθεύτη, Το Κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα. Σταθμοί και θέματα, Λευκωσία 1992, σ. 30-31. Για το ζήτημα αυτό βλ. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 87-89.

16. Για την ίδρυση της Σχολής Πεδουλά είχαμε αναφερθεί και παλαιότερα, στο πλαίσιο της μελέτης μας για την ιστορία της Σχολής Μιτσή. Βλ. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 99-105. Εδώ παρατίθενται πολλά νέα στοιχεία και δημοσιεύονται έξι σχετικά έγγραφα από το Αρχείο της Αρχιεπισκοπής Κύπρου. Εκφράζουμε για άλλη μια φορά τις θερμές ευχαριστίες μας προς τον Αρχιεπίσκοπο της Αρχιεπισκοπής κ. Κώστα Θεοδότου, για την πολύτιμη βοήθειά του στον εντοπισμό των σχετικών εγγράφων.

Αρχιεπίσκοπος Κυριακουπόλεως (1886-1897) του ίδιου Πατριαρχείου Δανιήλ Ιωαννίδης, οι Ηγούμενοι Τροοδίτισσας Μελετίος (1836-1853) και Γερμανός (1853-1892), ο Ηγούμενος Αγίου Νεοφύτου Ιάκωβος (1898-1933), ο λόγιος Αρχιμανδρίτης Ιωαννίκιος Βατοπεδινός (†1871) και πολλοί άλλοι¹⁷. Στον Πεδουλά είχαν λειτουργήσει άλλωστε γραμματοδιδασκαλεία ήδη από τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα και κοινοτικό σχολείο από το 1855, με πρωτοβουλία του προαναφερθέντος Μητροπολίτη Κυρηναίας Μελετίου Α΄¹⁸.

Σύμφωνα με μαρτυρίες παλαιών κατοίκων, ο Σταυρίδης προσεφέρθη να διδάξει τους μαθητές δωρεάν, αρκεί να παρεχωρείτο σε αυτόν και στην αδελφή του φαγητό, πρόταση που έγινε αμέσως αποδεκτή. Στη συνέχεια, ο Γεώργιος Μαραγκός (1874-1966) παραχώρησε το ανώγειο της οικίας του, για να γίνονται τα μαθήματα, που ξεκίνησαν στις 15 Ιανουαρίου 1913, με τους πρώτους έντεκα μαθητές, οι οποίοι κατάγονταν από τον Πεδουλά και τον Μουτουλλά¹⁹. Πολύ

17. Για τους καταγόμενους από τον Πεδουλά κληρικούς του 19ου αιώνα βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, «Κληρικοί από τον Πεδουλά στην υπηρεσία της Εκκλησίας και του Ελληνισμού», Πεδουλάς 3(1994)55-56 [= Πολίτης, 23.6.1999]. Ειδικότερα για τον Ιωαννίκιο τον Βατοπεδινό βλ. Του ιδίου, «Ο Κύπριος Αρχιμανδρίτης Ιωαννίκιος Βατοπεδινός», Απόστολος Βαρνάβας 57(1996)391-395 [= Πολίτης, 14.1.2001]· Δημήτριου Στρατή, Αρχιεικά Έγγραφα Ιωαννικίου Βατοπαιδινού του Κυπρίου (†1871), Θεσσαλονίκη 2005.

18. Για την ιστορία της εκπαίδευσης στον Πεδουλά και την ίδρυση του κοινοτικού σχολείου βλ. Γ. Φράγκου, «Η Παιδεία εν Πεδουλά κατά τον 19ο αιώνα», στον τόμο: Δημοφώντος Ενωτιάδου, Παγκύπριον Λεύκωμα, Λευκωσία 1925, σ. 117-122· Κωστή Κοκκινόφτα, «Κύπριοι κληρικοί κτήτορες σχολείων στη γενέτειρά τους (β΄ μισό 19ου - αρχές 20ού αι.)», Επετηρίδα Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών 8(2008)78-80, όπου και βιβλιογραφία.

19. Μιχάλη Μαραγκού, «Σύντομη περιγραφή της Πρακτικής Σχολής Πεδουλά, που μετονομάστηκε σε Γυμνάσιο Πεδουλά», Πεδουλάς 1(1986)16-17. Για τον Μαραγκό βλ. Του ιδίου, «Ο Πεδουλάς και ο Γεώργιος Μαραγκός», Πεδουλάς 1(1986)14-15· Αριστεΐδη Κουδουνάρη, Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων, ό.π., σ. 334. Ας σημειωθεί, ότι σε δημοσίευμα στον τύπο της εποχής αναφέρεται, ότι οι μαθητές ήταν συνολικά 22, αριθμός, όμως, που δεν επιβεβαιώνεται από άλλες πηγές: «Οἱ μᾶλλον φιλοπάτριδες, ὅμως, τῶν γονέων, πεπεισμένοι περὶ τοῦ προσηλυτιστικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς Μιτοῦ, ἠρνήθησαν νά πέμψωσι τοῦ λοιποῦ τὰ τέκνα των εἰς αὐτήν, καί

σύντομα, ο Μάρκος Χειμωνίδης προσέφερε το σπίτι του, που ήταν πολύ πιο ευρύχωρο από αυτό του Μαραγκού, για να στεγαστεί η Σχολή, ενώ καταρτίστηκε και η πρώτη Σχολική Επιτροπή, που την αποτέλεσαν οι Γεώργιος Μαραγκός, Γ. Παπακόκκινος, Σ. Δρυόπουλος, Ελευθέριος Καμιναρίδης, Χατζηγαβριήλ Χατζηγιάννου, Αριστοτέλης Παπουτές και Νεόφυτος Χατζημιχαήλ²⁰. Αργότερα η Σχολή στεγάστηκε στο ξενοδοχείο «Αριστοτέλης» του Αριστοτέλη Παπουτέ²¹ και το 1916 στη μεγαλύτερη οικία του Νεόφυτου Χατζημιχαήλ²², που προσφέρθηκαν και πάλιν δωρεάν από τους ιδιοκτήτες τους.

Στο μεταξύ κάτοικοι του χωριού στήριξαν τη λειτουργία της Σχολής με χρηματικές εισφορές ή προσφορές κτημάτων, όπως ο πρωτόπαπας Νικόλαος Παπαχριστοδούλου, που το 1914 δώρισε αμπέλι του, για να χρησιμοποιηθεί ως σχολικός κήπος²³, ο Ιωάννης Ζαμπυρίνης, που κατέθεσε 100 λίρες σε ειδικό ταμείο, για την ανέγερση ιδιόκτητου σχολικού κτηρίου²⁴, και οι Χαράλαμπος

συνέστησαν Σχολήν ἐν Πεδουλά, καί ἐφοίτησαν ἐν αὐτῇ εἴκοσι δύο ἐκ τῶν πενήντα τριῶν, ὅσους ἠρίθμει ἡ Σχολή Μιτσοῦ». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 20.7.1913.

20. Αγάπιου Χωραφά - Νίκου Κούσουρου, «Το ιστορικόν της ιδρύσεως του Γυμνασίου Πεδουλά», Σκυτάλη 1(1968-1969)57.

21. «Τά πρῶτα χρόνια στεγαζότανε σέ ἰδιωτικά σπίτια, πού προσφέρονταν δωρεάν, ὅπως δωρεάν εἶχε παραχωρηθῆ καί τό ξενοδοχεῖον “Αριστοτέλης” ἀπό τόν ἰδιοκτήτην του μ. Ἀριστοτέλην Παπουτέ, ὅταν ἡ Σχολή εἶχε ἀναπτυχθῆ πιά ἀρκετά καί δέν ὑπῆρχε σπίτι ἀρκετά μεγάλο, γιά νά τήν χωρέση». Βλ. Α.Α. Γεωργιάδη Κυπρολέοντος, «Εορτάζεται την Κυριακήν. Η 50ετηρίς του Γυμνασίου Πεδουλά», Ελευθερία, 24.5.1969.

22. Ανδρέα Βασιλείου, «Γυμνάσιο Πεδουλά, 90 χρόνια ζωής και παρουσίας», στον τόμο: Γυμνασίου Πεδουλά, Λεύκωμα. Γυμνάσιο Πεδουλά, 90 χρόνια προσφοράς, 1913-2003, Λευκωσία 2003, σ. 34-35.

23. «Ὁ αἰδεσιμώτατος Πρωτοπαπᾶς κ. Νικόλαος ἐν Πεδουλά ἐδωρήσατο ἰδιόκτητον ἄμπελόν του, μικρόν ἔξωθι τοῦ χωρίου, εἰς τήν Ἑλληνικὴν Πρακτικὴν Σχολὴν Μαραθάσης, ἣτις θά χρησιμοποιηθῆ ὡς σχολικός κήπος αὐτῆς». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 14.3.1914.

24. «Οἱ ἀγαθοὶ καρποὶ τῆς Σχολῆς ταύτης προσελκύουσι τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν καὶ συγκινοῦσι πάντα φιλόμουσον, δι’ ὃ ὁ ἐκ Πεδουλά κ. Ἰωάννης Ζαμπυρίνης κατέθεσεν 100 λίρας ὡς πυρῆνα πρὸς συγκέντρωσιν καὶ ἄλλων φιλομούσων

Χατζηφράγκος και Σοφοκλής Δρυόπουλος, που προσέφεραν το 1919 ο μιν πρώτος γη αξίας 200 λιρών, ο δε δεύτερος το σύνολο των κτημάτων του, αξίας 1000 λιρών, για τον ίδιο λόγο²⁵. Διενεργήθηκαν επίσης έρανοι για την ανέγερση του κτηρίου, που σε σύντομο χρονικό διάστημα απέφεραν το ποσό των 340 λιρών²⁶, με αποτέλεσμα, το 1920, να κατατεθεί από τον Μητροπολίτη Κυρηνείας (1917-1947) Μακάριο ο θεμέλιος λίθος. Δύο περίπου χρόνια αργότερα, ολοκληρώθηκε η ανέγερση του επιβλητικού κτηρίου της Σχολής²⁷, που κατεστράφη από μεγάλη πυρκαγιά, τον Δεκέμβριο του 1941. Κτίστηκε, όμως, ξανά, σχεδόν αμέσως μετά την καταστροφή, με δωρεές των κατοίκων και των αποδήμων, και με εθελοντική εργασία²⁸.

Στο μεταξύ, οι κάτοικοι της κοινότητας έγραψαν επιστολή, ημερομηνίας 1 Φεβρουαρίου 1913, προς τα μέλη της Χωριτικής Αρχής της Λεμύθου, και διετύπωσαν την πεποίθησή τους, ότι η Σχολή Μιτσή επιβουλευόταν τη θρησκεία και τον εθνισμό των Ελλήνων και πως έπρεπε απαραίτητα να ενεργήσουν από

δωρεών, διά τήν ανέγερσιν εὐπρεποῦς κτηρίου, πρὸς ἐγκατάστασιν τῆς Σχολῆς ταύτης». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 25.9.1918.

25. «Ὁ ἐν Πεδουλά κ. Χαράλαμπος Χατζῆ Φράγκος ἐδωρήσατο γήπεδον ἀξίας 200 λιρῶν, πρὸς ανέγερσιν καταστήματος, διά τήν Ἐμπορικὴν Σχολὴν ἐκεῖ, ἐδήλωσε δὲ καὶ ὁ κ. Σοφοκλῆς Δρυόπουλος, ὅτι εἶναι διατεθειμένος νὰ διαθέσῃ τὴν κτηματικὴν περιουσίαν του ὅλην, ἀξίας περίπου λ. 1000, ὑπὲρ τῆς αὐτῆς Σχολῆς». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 19.2.1919.

26. «Τὸ ὅλον τῶν εἰσπράξεων ἀνῆλθεν εἰς λ. 340 καὶ βέβαιον δύναται νὰ θεωρῆται ὅτι θὰ ὑπερβῆ τὰς λ. 600. Ἡ οἰκοδομὴ ἄρχεται μετ' ὀλίγον». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 30.10.1918.

27. Α. Βασιλείου, «Γυμνάσιο Πεδουλά», ὁ.π., σ. 35. Για τους εράνους που διεξήχθησαν ανάμεσα στους κατοίκους αναφέρονται αρκετά δημοσιεύματα του τύπου της εποχής, όπως για παράδειγμα αυτά των εφημερίδων Νέος Κυπριακός Φύλαξ, 9.12.1941, 9.2.1942 και Ελευθερία, 9.12.1941.

28. Για την πυρκαγιά, που δυστυχώς κατέστρεψε και το Αρχείο της Σχολής, βλ. Ανωνύμου, «Περί την πυρκαϊάν της Σχολῆς Πεδουλά», Νέος Κυπριακός Φύλαξ, 10.12.1941· Α. Χωραφά - Ν. Κούσουρου, «Το ιστορικόν», ὁ.π., σ. 58, όπου αναφέρεται ότι ξέσπασε στις 12 Δεκεμβρίου, ενώ από τα δημοσιεύματα του τύπου προκύπτει, ότι συνέβη τις πρώτες ημέρες του Δεκεμβρίου, πιθανόν στις 2 του μηνός.

κοινού, ώστε να περιέλθει η διαχείρισή της σε ελληνική επιτροπή. Γι' αυτό και τους καλούσαν σε σύσκεψη στις 3 Φεβρουαρίου, στον Πεδουλά, για να αποφασίσουν για τις μελλοντικές τους κινήσεις²⁹. Φαίνεται, όμως, ότι οι κάτοικοι της Λεμύθου δεν ενστερνίζονταν τις απόψεις τους, γι' αυτό και συνέχισαν να στηρίζουν τη Σχολή της κοινότητάς τους, που επαναλειτούργησε στα τέλη Ιανουαρίου 1913 με τους δύο εναπομείναντες καθηγητές Λιπέρτη και Λεβέντη, και δεκατέσσερις μαθητές, στους οποίους προστέθηκαν στη συνέχεια άλλοι δέκα³⁰.

Τον Ιούνιο του 1913, πραγματοποιήθηκαν οι τελικές εξετάσεις της «Ελληνικής Πρακτικής Σχολής Μαραθάσης», όπως ονομάστηκε η Σχολή Πεδουλά, στις οποίες οι μαθητές εξετάστηκαν δημόσια και σε μαθήματα, όπως τα αγγλικά, τα γαλλικά και την καταστιχογραφία, έτσι ώστε να τονιστεί ότι δεν υστερούσαν από αυτούς της Σχολής Μιτσή³¹. Οι δε κάτοικοι του Πεδουλά φρόντισαν, ώστε να προβληθεί η λειτουργία της, ως εθνική πράξη μεγίστης σημασίας, που θα συνέτεινε «στην απαλλαγή της Μαραθάσας από την αντιθρησκευτική και αντεθνική επίδραση της προπαγανδικής Σχολής Μιτσή». Γι' αυτό με επιστολή τους, ημερομηνίας 2 Σεπτεμβρίου 1913, ζήτησαν από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου (1909-1916) Κύριλλο Β' και τα μέλη της Επιτροπής Εθνικών Εράνων να την επιχορηγήσουν με χρήματα από το ταμείο εθνικών εράνων, έτσι ώστε να μπορέσει να απεγκλωβίσει τους μαθητές από την «αγγλοκρατούμενη Σχολή Μιτσή». Παρόμοια οικονομική βοήθεια και για τους ίδιους λόγους ζήτησαν και με άλλη

29. Βλ. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 524-525, όπου δημοσιεύεται η επιστολή.

30. Βλ. Εφημερίς του Λαού, 1/14.2.1913· Φωνή της Κύπρου, 2/15.2.1913· Πατρίς, 7/20.2.1913, όπου γίνεται αναφορά στην επανέναρξη της λειτουργίας της και στη φοίτηση των δεκατεσσάρων μαθητών της. Επίσης βλ. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 89-91, 94, 549, όπου αναφέρεται η εγγραφή και των υπόλοιπων δέκα μαθητών, για το σχολικό έτος 1912-13.

31. «Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐτελέσθησαν αἱ ἐξετάσεις τῆς ἐν Πεδουλά Ἐμπορικῆς Σχολῆς, διευθυνομένης ὑπὸ τοῦ κ. Α. Σταυρίδου... Λίαν εὐστοχοὶ καὶ ἱκανοποιητικαὶ ὑπῆρξαν αἱ ἀπαντήσεις τῶν ἑλληνοπρεπῶς τῷ ὄντι διδασχθέντων μικρῶν μαθητῶν, μάλιστα εἰς τὰς ξένας γλώσσας (Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν), ὡς καὶ εἰς τὴν καταστιχογραφίαν». Βλ. Κήρυξ, 28.6.1913.

επιστολή τους, ημερομηνίας 9/22 Μαρτίου 1914, προς τον Κύριλλο, τα μέλη της Ιεράς Συνόδου και τους Έλληνες Βουλευτές του Νομοθετικού Συμβουλίου³².

Στο μεταξύ, με την έναρξη των μαθημάτων του νέου σχολικού έτους 1913-14 προσελήφθηκαν δύο νέοι καθηγητές, οι Ξενοφών Ιωαννίδης και Χρ. Χριστοφίδης³³, και δόθηκε στη δημοσιότητα το πρόγραμμα και ο κανονισμός της Σχολής, όπου περιλαμβάνονταν δύο τμήματα, εμπορικό και γεωργικό. Η φοίτηση για μεν το πρώτο θα ήταν τετραετής, για δε το δεύτερο τριετής. Επίσης, γνωστοποιήθηκε ότι για το έτος αυτό θα λειτουργούσαν μόνο δύο τάξεις, πρώτη και δεύτερα, και πως η πλήρης ανάπτυξή της θα γινόταν σταδιακά³⁴.

Στο πρόγραμμα καθορίστηκε ακόμη, ότι τα δίδακτρα για όσους μαθητές κατάγονταν από τον Πεδουλά θα ήταν τρεις λίρες, για δε τους υπόλοιπους δύο, ποσό που εθεωρείτο προσιτό για τον οικογενειακό προϋπολογισμό των κατοίκων της εποχής. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε ότι η Σχολή τελούσε κάτω από την προστασία του Αρχιεπισκόπου και πως πρόεδρος της Εφορευτικής Επιτροπής ήταν ο Μητροπολίτης Κυρηναίας. Σημειώθηκε δε, ότι οι μαθητές διδάσκονταν ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, εμπορικά, γεωπονικά, μαθηματικά, θρησκευτικά, ιστορία, γεωγραφία, φυσιογνωστικά, καλλιγραφία, μουσική, γυμναστική, ιχνογραφία και λεπτουργική. Τονίζόταν ακόμη, ότι θα υπήρχε η αναγκαία μέριμνα

32. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 529-530, όπου και δημοσιεύονται αμφότερες οι επιστολές.

33. «Τό φιλόπολι κοινόν, μετά δικαίας εὐχαριστήσεως, θά μάθῃ, ὅτι ἐξησφαλίσθη ἡ συντήρησις καί λειτουργία τῆς νεοσυστάτου ἐν Πεδουλᾷ Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς Μαραθάσης, τῆς ὁποίας τό προσωπικόν συνεπληρώθη, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Λεωνίδου Σταυρίδου, τοῦ ἀριστοβαθμίου δημοδιδασκάλου κ. Ξενοφῶντος Ἰωαννίδου καί τοῦ ἀγγλομαθοῦς κ. Χρ. Χριστοφίδου, κεκτημένων τά ἀπαιτούμενα προσόντα πρὸς τὴν διδασκαλίαν πρακτικῶν γεωπονικῶν γνώσεων, ἐμπορικῶν μαθημάτων καί τῆς ἀγγλικῆς καί γαλλικῆς γλώσσης, διὰ τοὺς ἀρχαρίους ἔτι μαθητάς αὐτῆς». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 21.9.1913.

34. «Ἐνεκεν τῶν λυπηρῶν γεγονότων, τά ὁποῖα συνέβησαν κατὰ τό παρελθόν ἔτος ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Λεμύθου, ἀπεσύρθη ταύτης εἰς τῶν διδασκάλων καί εἰργάσθη κατὰ τό ἐπίλοιπον χρονικόν διάστημα εἰς Πεδουλᾶν, ἔχων μαθητάς πάντας τοὺς ἀποσυρθέντας ἐκ τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς. Σήμερον ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας πρόγραμμα καί κανονισμόν Σχολῆς εἰς Πεδουλᾶν, ὑπό νέαν ὀργάνωσιν καί ὑπό τὴν ἐπωνυμίαν “Ἑλληνικὴ Πρακτικὴ Σχολὴ Μαραθάσης”, περιλαμβάνουσα δύο τμήματα, ἐμπορικόν καί γεωργικόν». Βλ. Κήρυξ, 13.9.1913.

για την κατάλληλη διαμονή των μαθητών, που θα προσέρχονταν από άλλα χωριά³⁵. Ο Μητροπολίτης Κυρηνείας τέλεσε και τα εγκαίνια, στις αρχές Οκτωβρίου του 1913³⁶.

Στο μεταξύ, για τη στήριξη της λειτουργίας της Σχολής σχηματίστηκε, με την έναρξη του σχολικού έτους 1913-14, «Υπερεπιτροπή», όπως ονομάστηκε, που περιλάμβανε τιμητικά τον Αρχιεπίσκοπο και είχε πρόεδρό της τον Μητροπολίτη Κυρηνείας (1895-1916) Κύριλλο, στη μητροπολιτική περιφέρεια του οποίου υπαγόταν ο Πεδουλάς, και μέλη τον Ηγούμενο της παρακείμενης Μονής Κύκκου Κλεόπα, τον εκ Πεδουλά Ηγούμενο της Μονής Αγίου Νεοφύτου Ιάκωβο, τον διευθυντή της Σχολής και οκτώ επώνυμους Κυπρίους, οι οποίοι συνδέονταν με τη Μαραθάσα³⁷. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, ανάμεσά τους περιλαμβάνονταν

35. «Ἡ Πρακτικὴ Σχολὴ Μαραθάσας διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος Κυρηνείας προεδρεύει τῆς ἐφορευτικῆς αὐτῆς ἐπιτροπείας. Τμήματα Ἐμπορικόν καί Γεωπονικόν. Διαπαιδαγωγῆσις ἐθνικὴ καί ὀρθόδοξος χριστιανικὴ. Πρωτεύουσα γλῶσσα ἡ Ἑλληνικὴ, ἀλλὰ καί πρακτικὴ προφορικὴ καί γραπτὴ διδασκαλία ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς καί τῆς Γαλλικῆς. Διδάσκαλοι διωρίσθησαν κατάλληλοι τρεῖς ἐτήσιοι Ἕλληνες. Δίδακτρα διὰ τὸν Πεδουλᾶν λίρες 3, διὰ τὰ ἄλλα χωρία, ἐντὸς καί ἐκτὸς τῆς Μαραθάσας, λίρες 2. Αἱ ἐγγραφαὶ ἀρχίζουσι ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου. Πᾶσα φροντίς παρέχεται ἐκ μέρους τῆς Σχολῆς, διὰ τὴν κατάλληλον διαμονὴν τῶν προσερχομένων μαθητῶν. Ζητήσατε κανονισμόν. Ἐκ τῆς Ἐπιτροπείας». Βλ. Πατρίς, 12/25.9.1913· Κυπριακός Φύλαξ, 7.9.1913, 14.9.1913. Εἶναι αξιοσημείωτο ὅτι ὁ Κανονισμὸς αὐτὸς ἔχει σωθεῖ καὶ στὴν πλήρη - ἐντυπὴ μορφή του, ὡς ἐπισυνάφθηκε σὲ ἐπιστολὴ, ἡμερομηνίας 5 Σεπτεμβρίου 1913, ποὺ ὁ Σταυρίδης ἔστειλε στὸν Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο Β΄. Βλ. Ἀρχεῖο Ἱεράς Αρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον ΜΔ΄, Μέρος Α΄, Ἀρχεῖον Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Β΄ 1909-1916, αρ. 55. Ἀμφότερα, ἐπιστολὴ καὶ Κανονισμὸς, δημοσιεύονται στὴ συνέχεια τῆς ἐργασίας μας. Βλ. Τα Ἐγγραφα 1.

36. «Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος Κυρηνείας ἀνῆλθεν εἰς Πεδουλᾶν, ὅπου ἐτέλεσεν τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς Μαραθάσας, δι' ἀγιασμοῦ ἐν πανηγυρικῇ λαμπρότητι, ἐνώπιον πλήθους πολλοῦ ἔκ τε τῆς κόμης ταύτης καί τῶν περιχώρων». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 18.10.1913. Ἐπίσης βλ. Ἐνωσις, 26/8.11.1913.

37. «Ἡ Σχολὴ αὕτη θά λειτουργήσῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Κυρηνείας. Τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς θά εἶναι οἱ

ο θερμός συμπαραστάτης της Σχολής Νικόλαος Καταλάνος, οι Ιωάννης Οικονομίδης και Ιωάννης Κυριακίδης, από τη Λευκωσία και Λεμεσό αντιστοίχως, των οποίων οι σύζυγοι κατάγονταν από τον Πεδουλά, οι Αριστείδης Κουδουνάρης και Παναγιώτης Ιακωβίδης από τη Λεμεσό, οι οποίοι επίσης κατάγονταν από τον Πεδουλά, και ο Αντώνιος Θεοδότου από τη Λευκωσία με καταγωγή από το κοντινό χωριό Φοινί³⁸. Το 1915, τα οκτώ λαϊκά μέλη της «Υπερεπιτροπής» αυξήθηκαν σε δεκατέσσερα, τρία από τα οποία διέμεναν στη Λευκωσία, τρία στη Λεμεσό και οκτώ στον Πεδουλά, ίσως για να καταστεί δυνατή η εμπλοκή πολύ περισσότερων ατόμων στις δραστηριότητές της³⁹.

Την ίδια περίοδο, ο φιλικά προσκείμενος στη Σχολή τύπος συνέχισε να καλεί τους κατοίκους της Μαραθάσας να προτιμούν για τα παιδιά τους «τη δική τους και όχι την ξένη Σχολή Μιτσή», γεγονός που είχε καθοριστική επίδραση στις επιλογές τους⁴⁰. Γι' αυτό, τον Σεπτέμβριο του 1913 γράφτηκαν στη Σχολή Πεδουλά 33 μαθητές, οι οποίοι, μέχρι την έναρξη των μαθημάτων, αυξήθηκαν στους 50 και στη συνέχεια στους 55⁴¹, ενώ στη Σχολή Μιτσή οι νεοεγγραφέντες

Πανοσιολογιώτατοι Ἡγούμενοι Κύκκου καί Ἁγίου Νεοφύτου καί ὀκτώ μέλη ἐκ Μαραθάσας» Βλ. Κήρυξ, 13.9.1913. Επίσης βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 14.9.1913.

38. Α. Χωραφά - Ν. Κούσουρου, «Το ιστορικόν», ὁ.π., σ. 57.

39. «Ὑψηλός προστάτης ταύτης φέρεται ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, ἡ δέ ἐφορευτική ἐπιτροπεΐα ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου Κυρηνείας, τῶν Πανοσιολογιωτάτων Ἡγουμένων Κύκκου καί Ἁγίου Νεοφύτου, τριῶν μελῶν ἐκ Λευκωσίας, τριῶν ἐκ Λεμεσοῦ καί ὀκτώ ἐκ Πεδουλά». Βλ. Κήρυξ, 25.9.1915. Για τη συμπερίληψη του διευθυντή στα μέλη της Επιτροπής γίνεται αναφορά στον προαναφερθέντα Κανονισμό της Σχολής. Βλ. Τα Ἐγγραφα 1.

40. «Τώρα δυνάμεθα νά εἴμεθα ἴσοι. Ἐάν λειτουργήσῃ καί εὐδοκιμήσῃ ἡ νέα Πρακτική Σχολή τοῦ Πεδουλά, ἡ Ἀγγλική Σχολή τῆς Λεμύθου μάτην θά περιμένῃ μαθητάς, διότι οἱ φανατικοί - ὑπό τήν καλλίστην τῆς λέξεως σημασίαν - πληθυσμοί τῆς Μαραθάσας θά προτιμῶσι βεβαίως τήν δικήν των ἀπό τήν ξένην Σχολήν, διότι θά εἶναι βέβαιοι, ὅτι ἐκεῖ οὔτε ἡ θρησκεία, οὔτε ὁ ἔθνισμός, οὔτε τά αἰσθήματα τῶν παιδιῶν των κινδυνεύουν». Βλ. Αλήθεια, 13.9.1913. Για το ἴδιο θέμα βλ. ἐπίσης Κυπριακός Φύλαξ, 14.9.1913· Ἐνωσις, 26/8.11.1913.

41. «Οἱ μέχρι τῆς παρελθούσης Τετάρτης ἐγγραφέντες μαθηταί ἀνήλθον εἰς τριάντα τρεῖς». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 21.9.1913. «Οἱ μαθηταί τῆς νεοσυστάτου Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς, ὑπέρ τούς πενήκοντα». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ,

ήταν μόνο δύο⁴². Τρεις μήνες αργότερα, πραγματοποιήθηκαν οι εξετάσεις των μαθητών, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης του πρώτου τριμήνου διδασκαλίας για το σχολικό έτος 1913-14, όπου τονίστηκε ότι το πρόγραμμα των μαθημάτων ακολουθείτο, όπως είχε σχεδιαστεί, με τους τρεις καθηγητές, Σταυρίδη, Ιωαννίδη και Χριστοφίδη, να εργάζονται με ζήλο⁴³. Όπως πληροφορούμαστε από επιστολή του Σταυρίδη προς τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο, ημερομηνίας 1ης Δεκεμβρίου 1913, με την οποία τον προσκαλούσε να παραστεί στις εξετάσεις, το πρόγραμμα διδασκαλίας είχε εγκριθεί από τον πρόεδρο της Σχολικής Εφορείας, Μητροπολίτη Κυρηνείας Κύριλλο. Σημειωνόταν επίσης, ότι οι 55 μαθητές της Σχολής κατάγονταν από 15 διαφορετικά χωριά, γεγονός που φανέρωνε και τη σημαντική επίδρασή της στην κυπριακή ύπαιθρο: 18 προέρχονταν από τον Πεδουλά, 13 από τον Μουτουλλά, 7 από τον Καλοπαναγιώτη, 3 από τον Πρόδρομο, ανά 2 από τον Παλαιόμυλο, την Κοράκου και τις Τρεις Ελιές, και ανά 1 από τον Στατό, την Κάτω Ζώδεια, τη Λεύκα, την Ευρύχου, την Ανώγυρα, την Πενταλιά, τον Άγιο Ιωάννη και τον Άγιο Θεράποντα⁴⁴.

Αυτά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της, η Σχολή είχε να αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες, αφού εκαλείτο να οργανώσει εκ του μηδενός την εσωτερική της ζωή και να καταρτίσει κατάλληλο πρόγραμμα μαθημάτων, ώστε να προτιμάται

12.10.1913. «Ἡ Σχολή Μιτση ἀριθμεῖ μόλις δεκαπέντε μαθητάς καί ἡ Ἑλληνική Πρακτική Σχολή Μαραθάσης περί τούς πενήκοντα πέντε». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 18.10.1913.

42. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 102, 549.

43. «Τήν παρελθοῦσαν Κυριακήν, 22 Δεκεμβρίου, ἡ Ἑλληνική Πρακτική Σχολή Μαραθάσης ἐώρτασε πανηγυρικῶς τό ἐπ' αἰσίοις λήξαν ἀ' τρίμηνον τοῦ ἤδη ἀρξαμένου σχολικοῦ ἔτους. Κατά ταύτην οἱ μαθηταί ἀπήγγειλαν ὠραῖα ποιήματα Ἑλληνιστί, Ἀγγλιστί καί Γαλλιστί, ἔψαλαν μελωδικώτατα ᾄσματα καί ἔδειξαν λαμπράν ἐπίδοσιν καί εἰς τάς τρεῖς γλῶσσας, ὡς καί τά γεωπονικά... Ἐκ τῆς ὅλης ἐργασίας καταφαίνεται ὁ ζήλος καί ἡ προθυμία τῶν διδασκάντων ἐν τῇ Σχολῇ τριῶν διδασκάλων κ.κ. Σταυρίδου, Ἰωαννίδου καί Χριστοφίδου, οὔς συνεχάρησαν ἅπαντες οἱ παρευρεθέντες». Βλ. Κήρυξ, 27.12.1913.

44. Αρχεῖο Ἱεράς Αρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον ΜΔ', Μέρος Α', Αρχεῖον Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Β' 1909-1916, αρ. 104. Βλ. Τα Ἐγγραφα 2.

από τους υποψήφιους μαθητές⁴⁵. Ακόμη, έπρεπε να εξεύρει πόρους για την απρόσκοπτη λειτουργία της, αφού οι εισφορές των κατοίκων του Πεδουλά και τα εισιτήρια των μαθητών, μαζί με τη μικρή χορηγία της εκκλησίας του Τιμίου Σταυρού της κοινότητας και της Μητρόπολης Κυρηνείας, δεν επαρκούσαν για την κάλυψη των αναγκών της⁴⁶. Όπως πληροφορούμαστε από επιστολή, ημερομηνίας 12 Μαρτίου 1914, των μελών της Σχολικής Εφορείας, Λεωνίδα Σταυρίδη, Ελευθέριου Καμιναρίδη, Γεώργιου Καμιναρίδη, Σοφοκλή Δρυόπουλου και Χρύσανθου Χατζηγιάννου, προς τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο, συνδρομή προσέφερε και ο τελευταίος τον Μάρτιο του 1914⁴⁷, ενώ δόθηκε και σχετική υπόσχεση για οικονομική ενίσχυση της Σχολής, μετά από μεσολάβηση του Νικόλαου Καταλάνου, από την Επιτροπή των Ελληνικών Εκπαιδευτηρίων Λευκωσίας⁴⁸. Φαίνεται, όμως, ότι η συνδρομή του Κυρίλλου δεν ανταποκρινόταν στις προσδοκίες των κατοίκων, αφού από απολογητική επιστολή των μελών της Εφορείας, Χρύσανθου Χατζηγιάννου, Χατζηγαβριήλ Χατζηγιάννου, Ελευθέριου Καμιναρίδη, Χρύσανθου Χαραλάμπους, Γεώργιου Λοΐζου και Γεώργιου Καμιναρίδη, προς τον Κύπριο Αρχιεπίσκοπο, ημερομηνίας 11 Δεκεμβρίου 1914, ο τελευταίος φαινόταν

45. «Ἡ Σχολή αὕτη γνωρίζομεν ὅτι ἐπάλαισε μέχρι σήμερον διὰ τὴν ὑπαρξίν της, ἀμιλλωμένη πρὸς τὴν οὐχί μακρὰν αὐτῆς Ἑμπορικὴν Σχολὴν τοῦ κ. Μιτοῦ, λειτουργοῦσαν μὲ 16 χιλ. λίρας κεφάλαια. Ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑλικὴν αὐτῆς συντήρησιν, νὰ προσηλυτίσῃ μαθητὰς, νὰ στερεώσῃ τὰς ὑπὲρ αὐτῆς πεποιθήσεις καὶ νὰ κατορθώσῃ τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν ἐκάστοτε ἀναφυσόμενων προσκομμάτων καὶ μικροζητημάτων, ἅτινα παρέβλαπτον τὴν τε ἐσωτερικὴν διοργάνωσιν καὶ τὴν καθόλου αὐτῆς λειτουργίαν». Βλ. Κήρυξ, 24.7.1915.

46. Για τις μικρές αυτές εισφορές γνωρίζουμε από την προφορική παράδοση των κατοίκων, όπως καταγράφηκε από τον Ανδρέα Βασιλείου, «Γυμνάσιο Πεδουλά», ό.π., σ. 32-33.

47. Αρχείο Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, Βιβλίον ΙΘ΄, Εκπαιδευτικά 1909-1916, αρ. 118. Βλ. Τα Έγγραφα 3.

48. Στο Αρχείο Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, Βιβλίον ΙΘ΄, Εκπαιδευτικά 1909-1916, αρ. 119, σώζεται σχετική επιστολή, ημερομηνίας 12 Μαρτίου 1914, των μελών της Σχολικής Επιτροπής Πεδουλά προς την Επιτροπή των Εκπαιδευτηρίων Λευκωσίας, η οποία και δημοσιεύεται στη συνέχεια. Βλ. Τα Έγγραφα 4.

δυναστευόμενος μαζί τους, από πληροφορίες του για δυσμενή σχόλια σε βάρος του για το θέμα αυτό, εκ μέρους του διευθυντή, Λεωνίδα Σταυρίδη⁴⁹.

Όπωςδήποτε, τα συλλεγόμενα ποσά δεν επαρκούσαν για την ομαλή λειτουργία της Σχολής και για τον λόγο αυτό, λίγες βδομάδες πριν από τη λήξη του σχολικού έτους 1913-14, ο Σταυρίδης μετέβη στην Αίγυπτο με σκοπό την είσπραξη συνδρομών από τους εκεί Κυπρίους, και ειδικά από όσους κατάγονταν από τον Πεδουλά⁵⁰. Όπως πληροφορούμαστε από επιστολή του προς τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο, ημερομηνίας 15 Ιουλίου 1914, που προσυπέγραψαν τα μέλη της Σχολικής Εφορείας Ελευθέριος Καμινारीδης, Γεώργιος Καμινारीδης, Χρύσανθος Χατζηγιάννου, Χατζηγαβριήλ Χατζηγιάννου, Νεόφυτος Χατζημιχαήλ, Σοφοκλής Δρυόπουλος και Γεώργιος Λοίζου, το ταξίδι του στη χώρα του Νείλου υπήρξε επιτυχές, αφού κατάφερε να συλλέξει το ποσό των 50 λιρών, 12 από τις οποίες αποτελούσαν την ετήσια εισφορά του ευεργέτη της κοινότητας Χαράλαμπου Μαυροσκούφη (1843-1916)⁵¹.

49. Αρχείο Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, Βιβλίο ΜΑ'. Μέρος Α', Μεσοαρχιεπισκοπεία ή το Αρχιεπισκοπικόν Ζήτημα (1900-1910) εκ του Αρχείου Κυρίλλου Β', αρ. 59. Βλ. Τα Έγγραφα 6.

50. «Μετ' εὐχαριστήσεως πληροφορούμεθα, ὅτι ἡ Πρακτικὴ Σχολὴ Πεδουλά, χάρις εἰς τὸν ἀκάματον ζῆλον τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Σταυρίδου προχωρεῖ ἀπροσκόπτως καὶ ἐπωφελῶς εἰς τὸ ἔργον της. Ἡ ἐπιτελουμένη ἐν αὐτῇ πρόοδος εἶνε ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν πλείστων Λεμεσίων ἐπισκεπτῶν. Τοῦτο συνετέλεσεν εἰς τὴν ἔνδειξιν μείζονος προθυμίας πρὸς ὑλικὴν ὑποστήριξιν τῆς Σχολῆς ἐκ μέρους τῶν δυναμένων, καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Κυπρίων, ἔνθα εἶχεν ἐσχάτως μεταβῆ ὁ κ. Σταυρίδης». Βλ. Κήρυξ, 6.6.1914.

51. Αρχείο Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου, Βιβλίο ΙΘ', Εκπαιδευτικά 1909-1916, αρ. 119. Βλ. Τα Έγγραφα 5. Ας σημειωθεί, ότι ο Μαυροσκούφης είχε προσφέρει, το 1898, το ποσό των 200 λιρών για την υδροδότηση της κοινότητας, ενώ το 1915 προσέφερε άλλες 200 λίρες, που χρησιμοποιήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1930 για την ανέγερση της εκκλησίας του Τιμίου Σταυρού. Για τη ζωή του βλ. Κωστή Κοκκινόφτα, «Ο Πεδουλιώτης ευεργέτης Χαράλαμπος Μαυροσκούφης και η μεταφορά πόσιμου νερού στον Πεδουλά», Πεδουλάς 3(1994)71-72 [= Πολίτης, 4.6.2000]. Αρ. Κουδουνάρη, Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων, ό.π., σ. 346-347.

Στο μεταξύ, το ζήτημα της αντιπαράθεσης των δύο Σχολών συντηρείτο από τα συνεχή δημοσιεύματα του Μανιάτη δημοσιογράφου Νικόλαου Καταλάνου⁵², ο οποίος τόνιζε το σημαντικό έργο, που κατά τη γνώμη του επιτελούσε η Σχολή Πεδουλά με την καλλιέργεια του θρησκευτικού και εθνικού φρονήματος των μαθητών, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε στην «κοσμοπολίτικη και αγγλοκρατούμενη» Σχολή της Λεμύθου⁵³. Ο Καταλάνος αφιέρωσε αρκετές στήλες στην εφημερίδα του, για να προβάλει την τελετή λήξης των μαθημάτων του σχολικού έτους 1913-14 και να χαρακτηρίσει άκρως επιτυχημένη τη λειτουργία της Σχολής⁵⁴. Επίσης, τον Σεπτέμβριο του 1914 επανέλαβε τις κατηγορίες του εναντίον της Σχολής Μιτσή και τα θετικά σχόλιά του υπέρ της Σχολής Πεδουλά⁵⁵. Την ίδια περίοδο, παρόμοια επαινετικά κείμενα για το έργο της τελευταίας γράφτηκαν και από άλλους δημοσιογράφους, που ασχολούνταν με την πορεία της κυπριακής εκπαίδευσης⁵⁶.

52. Έχουν εντοπιστεί στον ολιγοσέλιδο και εβδομαδιαίο «Κυπριακό Φύλακα», από τον Σεπτέμβριο του 1913 μέχρι τον ίδιο μήνα του αμέσως επόμενου έτους, έντεκα εκτενή σχετικά δημοσιεύματα, που αποδίδονται στον Νικόλαο Καταλάνο. Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 14.9.1913, 21.9.1913, 12.10.1913, 18.10.1913, 29.11.1913, 7.2.1914, 4.7.1914, 11.7.1914, 18.7.1914, 29.8.1914, 12.9.1914.

53. «Πάντως, ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη Σχολὴ οὐ μόνον περισσοτέρας καὶ χρησιμοτέρας θὰ παρέχη γνώσεις εἰς τοὺς τροφίμους αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τό θρησκευτικόν καὶ ἔθνικόν φρόνημα θὰ ἐνισχύη καὶ θὰ ἐξυψώνη, ἀντιδρῶσα εὐεργετικῶς κατὰ τῆς κοσμοπολιτικῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀγγλοκρατουμένης Σχολῆς Μιτσῆ». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 21.9.1913.

54. Ενδεικτικά βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 18.7.1914.

55. «Ἡ Σχολὴ Μιτσῆ οὐδέν ἐδημοσίευσε πρόγραμμα μέχρι τοῦδε, ἡ διδασκαλία γίνεται ἐν κρυπτῷ, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς εἰς αὐτὰ ἐπισκέψεως γονέων, κηδεμόνων ἢ ἄλλων ξένων. Ἡ Ἑλληνικὴ Πρακτικὴ Σχολὴ Μαραθάσης καὶ προγράμματα ἐδημοσίευσε, καὶ διένειμεν ἀνά τὰ χωρία πάντα. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀντίθεσις μόνη πρέπει νὰ πείσῃ καὶ τὸν μᾶλλον δύσπιστον περὶ τῶν ἀντιθέτων σκοπῶν, οὗς ἐπιδιώκει ἑκατέρα τούτων». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 12.9.1914.

56. Βλ. για παράδειγμα το ακόλουθο δημοσίευμα: «Ἐγένοντο ἐσχάτως αἱ ἐξετάσεις τοῦ εὐαγοῦς τούτου ἰδρύματος, ὅπερ προώριστα πολλὰς καὶ σπουδαίας ὠφελείας νὰ παράσχη εἰς ὀλόκληρον τό φιλοπρόοδον ἐκεῖνο διαμέρισμα τοῦ Πεδουλά καὶ τὰ πέριξ. Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν γενομένων ἐξετάσεων δύναται τις νὰ κρίνῃ ἀσφαλῶς περὶ τῆς εὐδοκιμοτάτης λειτουργίας τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ τῆς

Την ίδια περίοδο δόθηκε στη δημοσιότητα το πρόγραμμα και ο κανονισμός της Σχολής για το νέο σχολικό έτος 1914-15, όπου σημειωνόταν ότι τα δίδακτρα που καλούντο να καταβάλουν οι μαθητές παρέμεναν όπως και παλαιότερα, δηλαδή τρεις λίρες για όσους κατάγονταν από τον Πεδουλά και δύο για τους υπόλοιπους. Σημειωνόταν ακόμη, ότι το πρόγραμμα των μαθημάτων περιλάμβανε ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, εμπορικά, γεωπονικά, μαθηματικά, θρησκευτικά, υγιεινή, ιστορία, γεωγραφία, τεχνικά, μουσική, γυμνασική, φυσιογνωστικά, κοσμογραφία, γεωλογία και μαθήματα γενικής μόρφωσης⁵⁷.

Τον Σεπτέμβριο του 1915 η Σχολή εισερχόταν στον τέταρτο χρόνο της διδασκαλίας της και η Εφορεία της Σχολής εξακολούθησε να τονίζει στις εξαγγελίες της, ότι παρείχε «μόρφωσιν ελληνοπρεπή και ωφελιμωτάτην», προφανώς για να καταδειχτεί η διαφορετικότητά της από τη Σχολή Μιτσή. Διατηρούσε επίσης τα εισιτήρια των μαθητών, όπως και κατά τα προηγούμενα χρόνια⁵⁸. Το έτος αυτό δίδαξαν, εκτός από τον Σταυρίδη, και οι διδάσκαλοι Γ.Α. Συμεωνίδης και Ανδρέας Ποταμίτης, ενώ με τη λήξη του αποφοίτησαν επτά μαθητές, οι Μιχαήλ Χαραλάμπους, Ιωάννης Καμιναρίδης, Γρηγόριος Γρηγοριάδης, Κυριακός Παπακυριακού, Λοΐζος Λοΐζου, Ιωάννης Παπουής και Θεόδωρος

καρποφόρου διδασκαλίας τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων, ἐφ' ᾧ καί συγχαίρομεν τόν κάλλιστον αὐτῆς Διευθυντήν κ. Λ. Σταυρίδην, μεθ' ὧν τῶν λοιπῶν συνδιδασκόντων». Βλ. Σάλπιγξ, 18/31.7.1914.

57. «Ἀπεστάλη ἡμῖν τό τε πρόγραμμα καί ὁ κανονισμός τῆς Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς Πεδουλά. Ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διδάσκονται Ἑλληνικά, Ἀγγλικά, Γαλλικά, Ἐμπορικά, Γεωπονικά, Μαθηματικά, Θρησκευτικά, Ὑγιεινή, Ἱστορία, Γεωγραφία, Τεχνικά, Μουσική, Γυμναστική, Φυσιογνωστικά, Κοσμογραφία, Γεωλογία καί μαθήματα γενικῆς μορφώσεως. Τά δίδακτρα ὠρίσθησαν λίαν χαμηλά, ὥστε νά εἶναι προσιτά εἰς ὅλα τά βαλάντια, ἤτοι διά μέν τόν Πεδουλᾶν λίρες 3 ἐτησίως, διά δέ τά ἄλλα χωρία λίρες 2». Βλ. Ἐλευθερία, 30/12.9.1914. Επίσης βλ. Ἀλήθεια, 5.9.1914· Κυπριακός Φύλαξ, 29.8.1914.

58. «Ἐγγραφαί ἀπό τήν 15 Σεπτεμβρίου. Εἰσιτήριον ἐτήσιον πληρωτέον εἰς τρεῖς δόσεις. Διά τόν Πεδουλᾶν λίρες 3. Διά τά ἄλλα χωρία λίρες 2. Ἡ Σχολή αὕτη, εὐδοκίμως λειτουργοῦσα, εἰσέρχεται ἐφέτος εἰς τό Δ' ἔτος. Παρέχει μόρφωσιν ἑλληνοπρεπῆ καί ὠφελιμωτάτην. Πρόγραμμα - Κανονισμός στέλλεται δωρεάν τῶ ἀιτοῦντι. Ἐκ τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς». Βλ. Ἀλήθεια, 18.9.1915. Επίσης βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 11.8.1915.

Μιχαηλίδης⁵⁹. Είναι άγνωστο, όμως, αν αυτοί ήταν οι πρώτοι απόφοιτοι και αν η Σχολή διατηρούσε στο πρόγραμμα διδασκαλίας της τους δύο κλάδους, εμπορικό και πρακτικό, τους οποίους ανακοίνωνε στην εξαγγελία των μαθημάτων της, κατά το σχολικό έτος 1913-14. Δυστυχώς, η καταστροφή του Αρχείου της από την πυρκαγιά του Δεκεμβρίου του 1941 και η απουσία αναφορών στον τύπο της εποχής αποτελούν ανυπέρβλητο εμπόδιο στη διευκρίνηση της λεπτομέρειας αυτής.

Είναι αξιοσημείωτο ότι το 1969, κατά τους εορτασμούς για τα πενήνταχρονα του Γυμνασίου Πεδουλά⁶⁰, καταγράφηκαν προφορικές μαρτυρίες για το ιστορικό της ίδρυσής του, οπότε επαναδιατυπώθηκαν οι κατηγορίες εναντίον της Σχολής Μιτσής, ως «Αγγλικής» και όργανο της αποικιοκρατικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Γράφτηκε τότε, ότι οι Άγγλοι κυβερνώντες εκμεταλλεύτηκαν την ίδρυση της τελευταίας, ώστε να αφελληνίσουν τους νέους της Μαραθάσας, και απαγόρευσαν με τον ιδρυτικό κανονισμό της την έκφραση των εθνικών αισθημάτων τους.

Τονίστηκε επίσης, ότι η Σχολή Μιτσής ήταν προτεσταντική και επεδίωκε τον θρησκευτικό προσηλυτισμό των μαθητών και πως η διεύθυνσή της είχε ορίσει τις διακοπές των Χριστουγέννων, σύμφωνα με το Νέο και όχι με το Παλαιό Ημερολόγιο, που ακολουθούσε η Ορθόδοξη Εκκλησία μέχρι το 1924. Αναφέρθηκε ακόμη, ότι στις ενέργειες αυτές αντέδρασε ο καθηγητής των εμπορικών Λεωνίδα Σταυρίδης, που εγκατέλειψε τη Λεμύθου και κατέφυγε στον Πεδουλά, όπου ίδρυσε τη νέα Σχολή. Προστέθηκε δε, ότι οι μαθητές πλήρωναν 25 σελίνια, για να φοιτήσουν στη Σχολή Πεδουλά, ενώ η φοίτηση στη Σχολή Μιτσής ήταν δωρεάν, προφανώς για να είναι πιο ελκυστική και να πετυχαίνει ευκολότερα την υλοποίηση των προσηλυτιστικών της στόχων⁶¹. Στις παλαιότερες κατηγορίες δηλαδή, που

59. Τα ονόματα των δύο διδασκάλων και των επτά πρώτων αποφοίτων δημοσιεύονται σε άρθρο εφημερίδας της εποχής. Βλ. Ελευθερία, 30/12.8.1916.

60. Η πενήνταετηρίδα της Σχολής γιορτάστηκε το 1969, επειδή οι πολιτικές συνθήκες των προηγούμενων χρόνων δεν επέτρεψαν να τιμηθεί η επέτειος αυτή το 1963.

61. Οι σχετικές μαρτυρίες διασώζονται σε κείμενα, που παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον για την ιστορία της εκπαίδευσης της Μαραθάσας και των Σχολών Λεμύθου και Πεδουλά. Ενδεικτικά βλ. Α. Χωραφά - Ν. Κούσουρου, «Το ιστορικόν», ό.π., σ. 57-58· Α.Α. Γεωργιάδη Κυπρολέοντος, «Εορτάζεται την Κυριακήν», ό.π.·

είχαν διατυπωθεί εναντίον της Σχολής Μιτσή το 1912-13, προστέθηκαν και πολλές άλλες, τις οποίες είχε δημιουργήσει η τοπική μυθολογία. Οι περισσότερες από αυτές επαναλήφθηκαν στα νεότερα χρόνια από διάφορους συγγραφείς, που ανέτρεχαν στα κείμενα αυτά⁶². Όπως, όμως, έχει αναφερθεί καμία από αυτές δεν τεκμηριώνεται από τις γραπτές μαρτυρίες της εποχής.

Κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής της Σχολής Πεδουλά, το πρόγραμμα διδασκαλίας παρέμενε σταθερά προσανατολισμένο προς τις εμπορικές σπουδές, με παράλληλη διδασκαλία των αγγλικών και γαλλικών μαθημάτων, που θεωρούνταν απαραίτητα για τους εμπορευόμενους⁶³. Ωστόσο, μερίδα κατοίκων εξέφραζε κατά καιρούς τη διαφωνία της, όπως στις αρχές του σχολικού έτους 1915-16, και ζητούσε να τροποποιηθεί και να λάβει πρακτικό και γεωργικό περιεχόμενο. Όπως υποστήριζαν, με τη διαφοροποίησή του, οι απόφοιτοι θα απέβαιναν πολλαπλά χρήσιμοι για την περιοχή και δεν θα την εγκατέλειπαν, για να εργαστούν ως έμποροι, ή σε άλλα σχετικά επαγγέλματα, στις πόλεις ή στο εξωτερικό⁶⁴.

Του ιδίου, «Ο Δημοσθένης Μιτσής και η Σχολή του», Ελευθερία, 29.5.1969· Κωνσταντίνου Γιαλλουρίδη, «Η 50ετηρίς του Γυμνασίου Πεδουλά», Εθνοφρουρός 12(1969)9-10.

62. Ενδεικτικά βλ. Μ. Μαραγκού, «Σύντομη περιγραφή», ό.π., σ. 16-17· Ιωάννη Θεοδότου, «Ιστορικό της ίδρυσης του Γυμνασίου Πεδουλά», Σκυτάλη 2(1987-1988)8-9· Α. Βασιλείου, «Γυμνάσιο Πεδουλά», ό.π., σ. 30-42.

63. «Πλήν τῆς γενικῆς μορφώσεως, τὴν ὁποῖαν παρέχει ἡ Σχολή εἰς τοὺς μαθητάς, ἐπαρκῶς διδάσκεται ἡ Ἀγγλικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ, ἰδίᾳ δέ τὰ ἐμπορικὰ». Βλ. Ἐνωσις, 13/26.11.1915.

64. Ενδεικτικό για τις διαφωνίες, που είχαν δημιουργηθεί ανάμεσα στους κατοίκους της κοινότητας, είναι το ακόλουθο απόσπασμα άρθρου εφημερίδας της εποχής: «Εἶνε ἀνάγκη ἡ ἐφορεύουσα ἐπιτροπεῖα νά σκεφθῆ σοβαρῶς ἂν ἡ Σχολή αὕτη, ὡς σήμερον λειτουργεῖ, ἐκτελῆ προορισμὸν τινα, ἀντάξιον τῆς ὑπάρξεώς της. Εἶνε ἀνάγκη πρό παντός νά ἐννοήσουν οἱ Πεδουλιῶται, ὅτι ἡ κατεύθυνσις, τὴν ὁποῖαν ἐπῆρεν ἡ Σχολή αὕτη, δέν εἶνε ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ τό συμφέρον τῆς Μαραθάσης, οὐδ' ἐκείνη ἡ ὁποία θά δώσῃ εἰς τὰ παιδιὰ των τὴν ἀληθῶς πρακτικὴν καὶ ἐπωφελεῖ μὲν μόρφωσιν. Ἡ Μαραθᾶσα θέλει μίαν γεωργικὴν ἐπαγγελματικὴν Σχολήν». Βλ. Κήρυξ, 25.9.1915.

Οι διαφωνίες αυτές φαίνεται ότι με την πάροδο του χρόνου διογκώθηκαν, με αποτέλεσμα ο ιδρυτής και διευθυντής της, Λεωνίδας Σταυρίδης, να υποβάλει παραίτηση και να αποχωρήσει, αμέσως μετά τη λήξη των εξετάσεων, τον Ιούλιο του 1916⁶⁵. Σύμφωνα με τον τύπο της εποχής, σε αυτές είχε προστεθεί και το ζήτημα της επάρκειας του διδάσκοντος προσωπικού, γι' αυτό και εκκαλείτο ο Αρχιεπίσκοπος, ως επίτιμος πρόεδρος της Εφορευτικής Επιτροπής, να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την επίλυσή τους⁶⁶.

Μετά την παραίτησή του, ο Σταυρίδης εγκατέλειψε τον Πεδουλά και εγκαταστάθηκε στη Λεμεσό, όπου ίδρυσε φροντιστήριο εμπορικών και λογιστικών μαθημάτων⁶⁷ και ακολούθως εργάστηκε στην Εταιρεία Ν.Π. Λανίτης και στην

65. «Τήν παρελθοῦσαν Κυριακὴν παρέστημεν εἰς τὰς διεξαχθεῖσας ἐξετάσεις ἐν τῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ Πεδουλά, τὰς ὁποίας ἐτίμησαν καὶ ἅπαντες σχεδόν οἱ ἐν Πεδουλά παραθερίζοντες ξένοι. Ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Σταυρίδης, ἀφοῦ προεῖπε τὴν παραίτησίν του, ὠμίλησε δι' ὀλίγων, ἀλλὰ περιεκτικώτατα, περὶ ἐμπορίου, καταστρέψας τὸν λόγον του διὰ συμβουλῶν πρὸς τοὺς ἀποφοιτοῦντας ἐπτά μαθητὰς... Φαίνεται δυστυχῶς, ὅτι ἡ Ἐμπορικὴ αὕτη Σχολὴ διαλύεται, καὶ τοῦτο διότι παρεισέφρησεν καὶ ἐκεῖ τό μικρόβιον τῆς διαιρέσεως καὶ τῶν μικροφιλοτιμιῶν». Βλ. Αἰών, 9/22.7.1916.

66. «Ἐγνωρίζομεν μερικὰς ἀνωμαλίας, γενομένας ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς Πρακτικῆς Σχολῆς τοῦ Πεδουλά, ἀλλ' ἀπεφύγομεν νὰ δημοσιεύσωμεν αὐτάς, δι' εὐνοήτους λόγους. Τώρα, ὅμως, ὁπότε ἔληξε τό σχολικόν ἔτος, θεωροῦμεν καθῆκον νὰ συστήσωμεν θερμῶς εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρίαν τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου διατελοῦσαν ἐπιτροπεῖαν τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς νὰ μεριμνήσῃ πρὸς ἀποφυγὴν ἐν τῷ μέλλοντι πάσης τυχόν ἀνωμαλίας, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ διορισμοῦ καταλλήλου καὶ ἐπαρκοῦς, κατὰ τό δυνατόν, προσωπικοῦ, διὰ τὴν παροχὴν καλῶν ἐφοδίων εἰς τὰς ξένας γλώσσας καὶ τὰς ἐμπορικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις εἰς τοὺς Ἑλληνόπαιδας τῆς Μαραθάσης». Βλ. Ηχώ της Κύπρου, 19.7.1916.

67. «Ὁ τέως διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Πεδουλά κ. Λ. Σταυρίδης, ἐγκατασταθεὶς εἰς τὴν πόλιν μας, ἀγγέλλει ὅτι ἰδρύει Φροντιστήριον ἐμπορικόν καὶ λογιστικόν, ἐξέδωκε δέ καὶ σχετικὴν πρὸς τοῦτο ἀγγελίαν. Ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ τύχῃ θερμῆς ὑποστηρίξεως, ὑπὸ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἐκμάθουν ἐμπορικὰ». Βλ. Σάλπιγξ, 28/11.10.1916. Επίσης βλ. Σάλπιγξ, 1/14.1.1920, ὅπου δημοσιεύεται ἀγγελία γιὰ τὴν συνέχιση τῆς λειτουργίας τοῦ φροντιστηρίου.

καπνοβιομηχανία Α.Γ. Πατίκης, μέχρι τον θάνατό του, που συνέβη το 1942⁶⁸. Στη διεύθυνση της Σχολής τον διαδέχθηκε ο Μάρκος Γαβριηλίδης (1893-1950), απόφοιτος Εμπορικού Κολλεγίου της Βηρυτού και αυτόν τον Απρίλιο του 1920⁶⁹ ο διδάσκαλος Νικόλαος Αγγελίδης. Ακολούθως υπηρέτησαν ως διευθυντές οι Ιωάννης Πασχαλίδης (1920-1932), Γεώργιος Χατζηαντωνάς (1932-1943), Γεώργιος Ματσάκης (1943-1947) και άλλοι⁷⁰. Ας σημειωθεί, ότι λίγα χρόνια αργότερα, πολλοί μαθητές και καθηγητές της Σχολής συμμετείχαν στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1955-59 και ένας από αυτούς, ο Αριστείδης Χαραλάμπους (1938-1956) βρήκε ηρωικό θάνατο, στις 11 Μαρτίου 1956⁷¹.

Στο μεταξύ, σταδιακά στις τέσσερις τάξεις προστέθηκε κατά το σχολικό έτος 1940-41 πέμπτη και κατά το 1954-55 έκτη τάξη, γεγονός που την κατέστησε ισότιμη προς τα Ελληνικά εξατάξια Γυμνάσια⁷². Ας σημειωθεί ότι η ονομασία της Σχολής διαφοροποιείτο κατά καιρούς, ανάλογα με την προσθήκη νέων τάξεων και τον προσανατολισμό των μαθημάτων. Αρχικά, όπως έχει αναφερθεί, ονομάστηκε

68. «Ἀπέθανεν ἐν Λεμεσῶ, κατόπιν μακρᾶς ἀσθενείας, θερμός πατριώτης καί φιλήσυχος πολίτης, ὁ Λεωνίδας Σταυρίδης. Ὁ μεταστάς κατήγετο ἐξ Ἀγχιάλου (τῆς Βουλγαρίας), κατέφυγε δέ εἰς τὴν Νῆσον μας πρό πολλῶν ἐτῶν, μετὰ τῆς οἰκογενείας του, λόγω τῶν βουλγαρικῶν θηριωδιῶν καί κακουργημάτων, κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Πεδουλά, διὰ τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ δεικνύῃ ζωηρόν ἐνδιαφέρον. Ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου ἐγκατεστάθη εἰς Λεμεσό, ὅπου ὑπηρέτησε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του, ὡς ἀρχιλογιστὴς τοῦ οἴκου Α.Γ. Πατίκη καί Σία». Βλ. Νέος Κυπριακός Φύλαξ, 24.1.1942. Για τη βιογραφία του Σταυρίδη βλ. τη σημείωση υπ' αριθμόν 4.

69. «Ἡ Διεύθυνσις [τῆς Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς Μαραθάσης] ἀνετέθη εἰς τὸν δόκιμον καθηγητὴν τοῦ Ἐμπορικοῦ Τμήματος τοῦ Παγκυπρίου κ. Μ. Γαβριηλίδην». Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 6.9.1916. «Ὑπέβαλε παραίτησιν ἀπὸ τῆς θέσεώς του ὁ εὐπαίδευτος καί ἰκανὸς διευθυντὴς τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Πεδουλά κ. Μ. Γαβριηλίδης, προτιθέμενος νὰ ἀπέλθῃ εἰς Γαλλίαν, δι' εὐρυτέρας ἐμπορικᾶς σπουδᾶς». Βλ. Φωνὴ τῆς Κύπρου, 11/24.4.1920. Για τον Μάρκο Γαβριηλίδη βλ. Αρ. Κουδουνάρη, Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων, ὁ.π., σ. 83.

70. Γυμνασίου Πεδουλά, Λεύκωμα, ὁ.π., σ. 101, ὅπου παρατίθεται ὁ κατάλογος τῶν διευθυντῶν τῆς Σχολῆς.

71. Για τη ζωή του βλ. Χρυστάλλας Βοσκού, «Αριστείδης Χαραλάμπους, ὁ ἥρωας τοῦ Πεδουλά», Κοινόν Κυπρίων 36-37(1991)15-16.

72. Α. Βασιλείου, «Γυμνάσιο Πεδουλά», ὁ.π., σ. 37.

«Ελληνική Πρακτική Σχολή Μαραθάσης»⁷³. Στις αρχές της δεκαετίας του 1920, όμως, όταν άρχισαν οι έρανοι για την ανέγερση ιδιόκτητου σχολικού κτηρίου και δεν υπήρξε ανταπόκριση από κατοίκους άλλων χωριών της Μαραθάσας, η Σχολική Επιτροπή αποφάσισε τη μετονομασία της σε «Ελληνική Πρακτική Σχολή Πεδουλά»⁷⁴. Σε μεταγενέστερο χρόνο ονομάστηκε «Πρακτική και Εμπορική Σχολή Πεδουλά», το 1954-55 «Εμπορικών Λύκειον Πεδουλά», το 1959 «Ελληνικόν Γυμνάσιον Πεδουλά» και τελικά το 1965-66 «Γυμνάσιον Πεδουλά»⁷⁵.

Είναι αξιοσημείωτο ότι, στα τέλη της δεκαετίας του 1980, αποφασίστηκε η σταδιακή μετατροπή της σε σχολείο γυμνασιακού κύκλου, με την ταυτόχρονη μετεξέλιξη της Σχολής Μιτσή σε λύκειο, σε μια προσπάθεια επιβίωσης των δύο σχολείων, που είχαν πληγεί από την αστυφιλία. Η σχετική απόφαση άρχισε να υλοποιείται από το σχολικό έτος 1991-92, οπότε καταργήθηκε η πρώτη λυκειακή τάξη, το αμέσως επόμενο σχολικό έτος η δεύτερα και ακολούθως η τρίτη, με αποτέλεσμα από το 1994-95 να παραμείνουν μόνο οι τρεις γυμνασιακές τάξεις⁷⁶. Δυστυχώς, όμως, ο αριθμός των μαθητών εξακολουθούσε να λιγοστεύει, γεγονός

73. Με το όνομα αυτό αναφέρεται στον τύπο της εποχής. Βλ. Κυπριακός Φύλαξ, 7.9.1913, 14.9.1913, 21.9.1913, 12.10.1913, 11.8.1915· 6.9.1916· Πατρίς, 12/25.9.1913· Σάλπιγξ, 20.9.1913· Κήρυξ, 27.12.1913· Αλήθεια, 5.9.1914, 18.9.1915. Ωστόσο αναφέρεται καταχρηστικά και ως «Πρακτική Σχολή Πεδουλά» (βλ. Κήρυξ, 6.6.1914, 4.5.1918), «Εμπορική Σχολή Πεδουλά» (βλ. Σάλπιγξ, 18/31.7.1914, 31/13.9.1916, 24/6.6.1917· Κήρυξ, 24.7.1915, 8.9.1917, 18.5.1918· Ελευθερία, 30/12.8.1916· Πατρίς, 24/6.5.1917, 7/20.6.1917, 6/19.9.1917, Κυπριακός Φύλαξ, 29.5.1918, 19.6.1918, 26.6.1918, 18.6.1919· Φωνή της Κύπρου, 10/23.8.1919) και «Ελληνική Πρακτική Σχολή Πεδουλά (βλ. Ελευθερία, 30/12.9.1914· Κυπριακός Φύλαξ, 13.6.1917).

74. Για παράδειγμα βλ. σχετικά δημοσιεύματα στις ακόλουθες εφημερίδες της εποχής: Νέος Κυπριακός Φύλαξ, 4.8.1926, 20.7.1927, 9.4.1930· Αλήθεια, 29.6.1928, 18.9.1930· Χρόνος, 29.6.1928, 4.7.1930, 23.8.1930· Παρατηρητής, 22.6.1929· Ελευθερία, 27.8.1930, 17.9.1930.

75. Για τις διάφορες ονομασίες της Σχολής βλ. Α. Βασιλείου, «Γυμνάσιο Πεδουλά», ό.π., σ. 37-38.

76. Κ. Κοκκινόφτα, Η Εμπορική Σχολή Μιτσή, ό.π., σ. 148.

που επέφερε, το 2004, μετά από ενενήντα περίπου χρόνια πνευματικής καρποφορίας, την αναστολή της λειτουργίας της⁷⁷.

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Πρός τόν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου, Προστάτην τῆς Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς Μαραθάσης,
Ἐνταῦθα.

Μακαριώτατε,

Μετά πολλῆς χαρᾶς μεταδίδω τῇ Ὑμετέρα Μακαριότητι τό ἐκδοθέν πρόγραμμα τῆς Σχολῆς. Ἡ ἐν τῇ ἐξοχῇ διαμονῇ τινων μελῶν ἐκ τῶν Ἐπιτροπειῶν ἐπί τῶν Ἐράνων καί τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἐμποδίζει τόν προσπορισμόν τῶν συνδρομῶν τῶν ἐν λόγῳ σωματείων πρὸς τὴν Σχολήν. Διωρίσθη ἤδη ὁ ἕτερος τῶν συναδέλφων μου, ἐντός δέ τῆς ἐβδομάδος ταύτης ἐλπίζω νά προσληφθῆ καί ὁ δεύτερος. Ταῦτα καί διατελῶ ἀσπαζόμενος τὴν δεξιάν τῆς Ὑμετέρας Πανσεβάστου μοι Μακαριότητος.

Λ.Σ. Σταυρίδης.

Ἐν Λευκωσίᾳ, τῇ 5ῃ Σεπτεμβρίου 1913.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΜΑΡΑΘΑΣΗΣ ΕΝ ΠΕΔΟΥΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ - ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

1. Ἡ Σχολή αὕτη ὀνομάζεται τῆς Μαραθάσης, ἐπειδὴ εἶναι κτισμένη ἐντός αὐτῆς, ἐνῶ ἀποβλέπει εἰς τὴν πραγματικὴν ὠφέλειαν καί πρόοδον ὄλων τῶν περικειμένων Ἑλληνικῶν χωρίων. Περιλαμβάνει δύο τμήματα, Ἐμπορικόν καί Γεωπονικόν. Ἡ φοίτησις διαρκεῖ τέσσαρα ἔτη ἐν τῷ Ἐμπορικῷ τμήματι, τρία δέ ἐν τῷ Γεωπονικῷ. Ἡ πρώτη τάξις εἶνε κοινή, ὡς προπαρασκευαστική, αἱ δέ λοιπαί εἰδικαί δι' ἕκαστον τμήμα.

2. Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀνέλαβε τὴν πατρικὴν μέριμναν ἐπὶ τὴν Σχολήν. Ἡ ἐφορευτικὴ δέ αὐτῆς ἐπιτροπεΐα, ἐνεργοῦσα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἑλληνικὴ Ἐφορεία Μαραθάσης, διατελεῖ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Μητροπολίτου Κυρηναίας ὡς Προέδρου, ἀποτελεῖται δέ ἐκ τῶν Πανοσιολογιωτάτων Ἡγουμένων Κύκκου καί Ἀγίου Νεοφύτου, ἀνά τριῶν μελῶν

77. Για το κλείσιμο του Γυμνασίου Πεδουλά βλ. τα σχετικά δημοσιεύματα στις εφημερίδες της εποχής, και ειδικά στην εφημ. Φιλελεύθερος, ημερομηνίας 4 και 8 Ιουλίου και 17 Αυγούστου 2004.

ἐκ Λευκωσίας καί Λεμεσοῦ, τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς καί ὀκτώ μελῶν ἐκ Μαραθάσης.

3. Μαθήματα θά διδαχθῶσιν εἰς τὰς δύο τάξεις, αἱ ὁποῖαι θά λειτουργήσωσιν ἐφέτος· Ἑλληνικά, Ἀγγλικά, Γαλλικά, Ἐμπορικά, Γεωπονικά, Μαθηματικά, Θρησκευτικά, Ἱστορία, Γεωγραφία, Φυσιογνωσία, Καλλιγραφία, Μουσική, Γυμναστική, Ἰχνογραφία, Λεπτουργική.

4. Ὡς μαθηταὶ γίνονται δεκτοὶ μόνον Ἑλληνόπαιδες ἄνευ ὀρίου ἡλικίας, κατέχοντες δέ τὰς γνώσεις τελειοφοίτων τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου, ἀποδεικνυόμενας δι' εἰσιτηρίων ἐξετάσεων ἐν ἐλλείψει πιστοποιητικοῦ.

5. Οἱ μαθηταὶ θά παιδαγωγῶνται καί θά μορφώνωνται ἑλληνοπρεπῶς καί ὀρθοδόξως χριστιανικῶς. Θά ἀναπτύσσωνται προσηκόντως ἐν τῇ χρήσει τῆς μητρικῆς τῶν γλώσσης, τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καί τὴν ἀπαιτουμένην πείραν θά ἀποκτῶσιν ἐν τε τῇ προφορικῇ καί τῇ γραπτῇ χρήσει τῶν ξένων γλωσσῶν. Πρὸς τούτοις θά ἀπολαμβάνωσι τὴν δέουσαν εἰς ἕκαστον τμήμα γενικὴν μόρφωσιν μετ' ὀρθὸν πρακτικόν, ἀπηλλαγμένον δηλαδὴ τῶν περιττῶν θεωριῶν, συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς Σχολῆς.

6. Τὸ σχολικόν ἔτος διαρκεῖ ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου μέχρι τέλους Ἰουνίου. Διαιρεῖται δέ εἰς τρεῖς σχολικὰς περιόδους: α' τῶν Χριστουγέννων, β' τοῦ Πάσχα, γ' τοῦ θέρους, εἰς τὸ τέλος ἐκάστης τῶν ὁποίων ἐνεργοῦνται ἐξετάσεις ἐπὶ τῶν κατ' αὐτὴν διδαχθέντων μαθημάτων γραπτὰ, προφορικὰ δέ ἐπὶ τῶν πέντε μαθημάτων: Ἑλληνικῶν, Ἀγγλικῶν, Γαλλικῶν, Ἐμπορικῶν καί Γεωπονικῶν, κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ τελουμένην σχολικὴν τελετὴν. Ἐκάστη σχολικὴ περίοδος ἀκολουθεῖται ὑπὸ τῶν σχετικῶν παύσεων. Ἑορταὶ τηροῦνται αἱ ἀνεγνωρισμέναι ὡς τοιαῦται εἰς τὰ Ἑλληνικά Σχολεῖα τῆς Κύπρου.

7. Τὰ δίδακτρα προπληρώνονται εἰς τρεῖς δόσεις εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης σχολικῆς περιόδου, καί εἶνε ἐτησίως διὰ τὸν Πεδουλᾶν λίρες 3, διὰ τὰ ἄλλα μέρη ἐντὸς καί ἐκτὸς τῆς Μαραθάσης, α' δόσις σελλίνια δέκα, β' δόσις μία λίρα, γ' δόσις σελλίνια δέκα.

8. Κατάλληλα ἰδιωτικὰ κτήρια χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν Σχολὴν, τῶν ὁποίων τὸ εὐάερον, τὸ εὐήλιον καί ἡ τοποθεσία ἐν ἐκτάκτῳ φυσικῷ περιβάλλοντι συμπληροῦσι τοὺς ὄρους τῶν σχολικῶν ἀπαιτήσεων.

9. Ἡ Σχολή, ἀναπληροῦσα τὴν ἀπουσίαν τῶν γονέων, θά φροντίζῃ δι' ὅλους τοὺς μαθητὰς, ἐκ τοῦ πλησίον παρακολουθοῦσα τὸν βίον των.

10. Ἡ Σχολὴ μετ' εὐχαριστήσεως θά βλέπῃ τοὺς γονεῖς καί λοιποὺς σχετικούς τῶν μαθητῶν προσερχομένους εἰς αὐτήν, ἢ γραπτῶς συνεννοουμένους μετ' αὐτῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν εὐνοουμένων των, ἢ καί ὅπως πληροφορήσωσιν αὐτήν, ἢ πληροφορηθῶσι τι, ἀφορῶν αὐτούς. Πᾶς

τις δύναται ἐλευθέρως νά προσέλθῃ εἰς τὴν Σχολὴν καὶ νά παρακολουθήσῃ οἰονδήποτε μάθημα ἢ ἐνασχόλησιν τῶν μαθητῶν, καθ' οἰανδήποτε ἡμέραν καὶ ὥραν.

11. Ἐνδυμασίαν ἐπιτρέπεται νά φορῶσιν οἱ μαθηταὶ οἰανδήποτε τακτικὴν.

12. Ἰδιαίτερος κανονισμὸς θά ὀρίζῃ ἐν λεπτομερείᾳ τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα τῶν μαθητῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν Σχολὴν.

13. Τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν τῆς Σχολῆς, διωρισμένον καταλλήλως, ἀποτελεῖται ἐφέτος ἐκ τριῶν διδασκάλων. Ἡ ἄνετος δέ συντήρησις τῆς Σχολῆς εἶνε ἐξησφαλισμένη, χάρις εἰς τὴν ἐγνωσμένην ἑλληνικὴν φιλοπατρίαν.

14. Διὰ πᾶν ζήτημα, ἀφορῶν τὴν Σχολὴν, ἀπευθυντέον εἰς Πεδουλᾶν: Πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς, ἢ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐφορείαν Μαραθάσης.

Ἐν Πεδουλᾷ, τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1913.

Ἑλληνικὴ Ἐφορεία Μαραθάσης.

Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον ΜΔ', Μέρος Α', Ἀρχεῖον Ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου Β' 1909-1916, ἀρ. 55.

2

Ἐν Πεδουλᾷ, τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου 1913.

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου,
Εἰς Λευκωσίαν.

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Ἡ ἐν Πεδουλᾷ Ἑλληνικὴ Πρακτικὴ Σχολὴ Μαραθάσης, τῆς ὁποίας ἡ Μακαριότης ὑμῶν διατελεῖ πολύτιμος προστάτης, μέλλει μετ' οὐ πολὺ νά συμπληρώσῃ τὸ α' τρίμηνον τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους. Καθῆκον ὄθεν, μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἐκπληρῶν, ἐγκλείω ἐν τῇ παρούσῃ μοι πρὸς τὴν ὑμετέραν πανσέβαστόν μοι Μακαριότητα τὸ πρόγραμμα τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν τὴν 16ην ἀρξαμένου μηνός, καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς τελετῆς, ἣτις θά ἐπακολουθήσῃ τὰς γραπτὰς ἐξετάσεις. Λαμβάνω δέ τὴν τιμὴν νά ὑποβάλω εἰς τὴν Ἑμετέραν Μακαριότητα τὴν παράκλησιν, ὅπως εὐαρεστηθῇ Αὕτη νά εὐλογήσῃ προσωπικῶς τὰς ἐξετάσεις καὶ τὴν τελετὴν τῆς Σχολῆς.

Ἡ ἐργασία τῆς Σχολῆς, γενομένη ἐπὶ τοῦ ὠρολογίου προγράμματος, τοῦ ἐπικυρωθέντος ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου Ἁγίου Κυρηναίας, ἤρξατο ἐγκαίρως, ἐξηκολούθησεν ἄνευ διακοπῆς, Διδασκάλων τε καὶ μαθητῶν ἀπολαβόντων πλήρους ὑγιείας. Κατάλογος τῶν διδαχθέντων μαθημάτων ἀναγράφεται ἐν τῷ ἐγκλειστῷ προγράμματι τῶν ἐξετάσεων. Προσέτι, ὅμως,

ἐδιδάχθη ἢ Γυμναστική, τῶν μαθητῶν ὑποβαλλομένων καθημερινῶς ἀπό τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς πρωΐας εἰς σουηδικήν ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας. Οἱ ἑλληνικοὶ χοροὶ ἀποτελοῦσι μέρος τῆς ἐλευθέρως καὶ εὐχαρίστου παιδεύσεως τῶν μαθητῶν μας. Διδάσκονται δὲ οἱ μαθηταὶ τὴν Μουσικὴν, ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐργασίας τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῶν πέριξ ἐν γένει καὶ μέχρι τοῦδε ἀποδεικνύεται εὐεργετική. Τὸ πρὸς τὴν Σχολὴν ἐνδιαφέρον εἶναι κοινόν, ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ τῆς ἀνήκουν εἰς 15 χωρία ὡς ἑξῆς: 18 Πεδουλᾶ, 13 Μουτουλλᾶ, 7 Καλοπαναγιώτη, 3 Προδρόμου, 2 Παλαιομύλου, 1 Στατοῦ, 1 Κάτω Ζώδια, 1 Λεύκας, 2 Κοράκους, 1 Εὐρύχους, 1 Ἀνώγυρας, 1 Πενταλιᾶς, 1 Ἁγίου Ἰωάννου, 1 Ἁγίου Θεράποντος, 2 Τριῶν Ἑληῶν.

Τοιαύτης, Μακαριώτατε, ἑλληνοπρεποῦς, χριστιανικῆς καὶ ὠφελίμου ἐργασίας, ἐπιτελεσθείσης ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον δέν παύεται ἔχουσα ἢ Ὑμετέρα Μακαριότης ὑπὲρ τῆς Σχολῆς, παρέχειν Αὐτῇ πληροφορίας τινὰς ἐπ' αὐτῆς. Διατελῶ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ, ἀσπαζόμενος τὴν Ὑμετέραν δεξιάν,

Λ.Σ. Σταυρίδης,

Διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς τῆς Μαραθάσης.

Ἑλληνικὴ Πρακτικὴ Σχολὴ Μαραθάσης ἐν Πεδουλᾶ

Σχολικόν ἔτος 1913-14 Τρίμηνον α'. Πρόγραμμα Γραπτῶν Ἐξετάσεων

Τάξις Β'

Δευτέρα 16 Δεκ.	π.μ. Θρησκευτικὰ καὶ Ἑλληνικά
»	μ.μ. Ἀγγλικά καὶ Καλλιγραφία Ἑλληνικά
Τρίτη 17 Δεκ.	π.μ. Ἐμπορικὰ καὶ Ἱστορία
»	μ.μ. Ἀριθμητικὴ καὶ Γεωπονικά
Τετάρτη 18 Δεκ.	π.μ. Γαλλικά καὶ Συνθέσεις
»	μ.μ. Γεωμετρία καὶ Καλλιγραφία Ἀγγλική
Πέμπτη 19 Δεκ.	π.μ. Γεωγραφία, Φυσικὴ καὶ Καλλιγραφία Γαλλικὴ

Τάξις Α'

Δευτέρα 16 Δεκ.	π.μ. Θρησκευτικὰ καὶ Ἀγγλικά
»	μ.μ. Ἑλληνικά καὶ Καλλιγραφία Ἀγγλική
Τρίτη 17 Δεκ.	π.μ. Γεωπονικά καὶ Συνθέσεις
»	μ.μ. Ἐμπορικὰ καὶ Φυσικὴ
Τετάρτη 18 Δεκ.	π.μ. Ἀριθμητικὴ καὶ Ἱστορία
»	μ.μ. Γεωμετρία καὶ Καλλιγραφία Ἑλληνικὴ
Πέμπτη 19 Δεκ.	π.μ. Γεωγραφία

Ἐν Πεδουλᾶ, τῇ 29 Νοεμβρίου 1913. Ἐκ τῆς Διευθύνσεως.

Πρόγραμμα τῆς τελετῆς. Κυριακή 22 Δεκεμβρίου

1. Ἱεροτελεστία, 2. Ὁμιλία Διευθυντοῦ, 3. ᾠδὴ, 4. Ποίημα Ἑλληνικόν, 5. Ποίημα Γαλλικόν, 6. Ἑλληνικά Β', 7. Ἀγγλικά Β', 8. ᾠδὴ, 9. Ἐμπορικά Β', 10. Γεωπονικά Β', 11. Γαλλικά Β', 12. Ποίημα Ἀγγλικόν, 13. Ποίημα Γαλλικόν, 14. ᾠδὴ, 15. Ποίημα Ἑλληνικόν, 16. Ποίημα Ἀγγλικόν, 17. ᾠδὴ, 18. Δύο χοροὶ Ἑλληνικοὶ μετ' ᾠμάτων, 19. Γυμναστική, 20. Ἐθνικός Ὑμνος, 21. Ζητωκραυγαὶ Ἐθνικαί.

Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον Δ', Ἀρχεῖον Ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου Β' 1909-1916, ἀρ. 104

3

Πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου,
Εἰς Λευκωσίαν.

Μακαριώτατε,

Μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας διερμηνεύομεν τῇ Ὑμετέρα Πανσεβάστῳ Μακαριότητι τὰς εὐχαριστίας τοῦ χωρίου μας καὶ τῆς Μαραθάσης ἐν συνόλῳ, διὰ τὴν πρόθυμον καταβολὴν τῆς πρὸς τὴν Σχολὴν συνδρομῆς αὐτῆς. Ἡ Μαραθάσα ὅλη, εὐλαβουμένη τὴν πολύτιμον προστασίαν τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος πρὸς τὴν Σχολὴν, θά διαθερμαίνεται πάντοτε διὰ τοῦ ζωηροτέρου αἰσθήματος εὐγνωμοσύνης πρὸς Αὐτήν.

Ἐν Πεδουλαῖ, τῇ 12 Μαρτίου 1914.

Διατελοῦμεν κατασπαζόμενοι τὴν Ὑμετέραν δεξιάν, ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς, Λ.Σ. Σταυρίδης ἀντιπρόεδρος, Ἐλευθέριος Καμιναρίδης, Γεώργιος Καμιναρίδης, Σοφοκλῆς Δρυόπουλος, Χρῦσανθος Χατζῆ Ἰωάννου.

Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον ΙΘ', Ἐκπαιδευτικά. Β' 1909-1916, ἀρ. 118.

4

Ἀξιότιμον Ἐπιτροπεῖαν τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων Λευκωσίας.

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Εὐαρεστηθῆτε, παρακαλοῦμεν, νά θέσητε εἰς τὴν διάθεσίν μας τό πρὸς τὴν Σχολὴν βοήθημα, ὅπερ διὰ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ν. Καταλάνου εἶχετε τὴν φιλοπατρίαν νά ἐγγράψητε ἐν τῷ σχετικῷ καταλόγῳ συνδρομῶν. Δεχθῆτε Κύριοι τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀμερίστου ὑπολήψεώς μας.

Ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς, Λ.Σ. Σταυρίδης ἀντιπρόεδρος, Ἐλευθέριος Καμιναρίδης, Γεώργιος Καμιναρίδης, Σοφοκλῆς Δρυόπουλος, Χρῦσανθος Χατζῆ Ἰωάννου.

Ἐν Πεδουλᾷ, τῇ 12 Μαρτίου 1914.

Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον ΙΘ', Ἐκπαιδευτικά. Β' 1909-1916, ἀρ. 119.

5

Πρός τόν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου,
Εἰς Λευκωσίαν.

Μακαριώτατε,

Ἡ παροῦσα ἡμῶν ἀποβλέπει εἰς τό νά εὐχαριστήσωμεν τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα διά τό κῦρος δι' οὗ εὐηρεστήθη νά περιβάλῃ τό ἔργον τῶν ἀντιπροσώπων ἡμῶν εἰς Αἴγυπτον πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπέρ τῆς ἐν τῷ χωρίῳ μας Ἀνωτέρας Σχολῆς. Ἡ ἐνέργεια τῆς ἀποστολῆς μας αὐτῆς ἀπέφερε τήν ὑλικὴν ἀρωγὴν λιρῶν πενήντα περίπου, προερχομένην κυρίως ἐκ τῶν ἐκεῖ ἐγκατεστημένων Πεδουλιωτῶν, ἐκ τῶν ὁποίων δέ δώδεκα λίραι εἶναι ἡ ἐτησίᾳ συνδρομὴ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Κυρίου Χαραλάμπου Μαυροσκούφη.

Σημαντικὴ δέ ὑπῆρξεν ἡ ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀντιπροσώπων μας ἠθικὴ ὠφέλεια τοῦ ζητήματος τῆς Σχολῆς, ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τήν Ἀδελφότητα τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλλήνων Κυπρίων, ἡ ὁποία ἐπεφυλάχθη νά ἀποφασίσῃ περὶ τῆς πρὸς τήν Σχολὴν συνδρομῆς της, ἀφοῦ ἴδη τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας αὐτῆς παρά τοῦ κ. Δημ. Μιτοῦ πρὸς κατάλληλον διευθέτησιν τῶν τῆς Σχολῆς του, διά τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς ἐπιρροῆς.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ δέ γνωστοποιοῦμεν εἰς τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅτι ἡ ὑπὸ τήν προστασίαν Αὐτῆς διατελοῦσα Ἑλληνικὴ Πρακτικὴ Σχολὴ Μαραθάσης πλησιάζει νά συμπληρώσῃ τό τρέχον σχολικόν ἔτος, τήν δέ Κυριακὴν, 6ην Ἰουλίου, θά γίνῃ ἡ πανηγυρικὴ τελετὴ.

Ἐφ' ᾧ παρακαλοῦμεν τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα νά εὐαρεστηθῇ νά ἀνέλθῃ εἰς Πεδουλᾶν, ὅπως κατὰ τήν ἡμέραν αὐτὴν εὐλογήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τό ἔργον τῆς Σχολῆς. Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν, ἀσπαζόμενοι τήν δεξιάν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

Ἐν Πεδουλᾷ, τῇ 15 Ἰουλίου 1914.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος καὶ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Λ.Σ. Σταυρίδης. Ἡ Ἐφορεία τῆς Ἑλληνικῆς Πρακτικῆς Σχολῆς Μαραθάσης Ἐλευθέριος Καμιναρίδης,

Χρυσάνθος Χατζή Ἰωάννου, Χατζή Γαβριήλ Χατζή Ἰωάννου, Νεόφυτος Χατζή Μιχαήλ, Σοφοκλῆς Δρυόπουλος, Γεώργιος Λοῖζου.

Ἄρχεῖον Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον ΙΘ', Ἐκπαιδευτικά. Β' 1909-1916, ἀρ. 120.

6

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου,
Εἰς Λευκωσίαν.

Μακαριώτατε,

Παρά τοῦ κ. Χρυσάνθου Χατζή Ἰωάννου, ὅτε τελευταίως ἐπανῆλθεν ἐκ Λευκωσίας, ἐμάθομεν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης ἔχει μερικά παράπονα, τὰ ὁποῖα καίτοι κυρίως ἀναφέρονται εἰς τόν κ. Σταυρίδην, ὅμως ἀντανακλῶσι πρὸς ὅλην τὴν Ἐπιτροπεῖαν τῆς ἐν τῷ χωρίῳ μας Ἀνωτέρας Σχολῆς καὶ θὰ ἦσαν πρὸς μεγάλην προσβολὴν αὐτῆς, ἐάν ἦσαν βάσιμα.

Τὸ χωρίον μας, Μακαριώτατε, ἐθεώρησε μεγίστην του τιμὴν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης ἠδύοκῆσε νὰ περιβάλῃ διὰ τῆς σοβαρᾶς προστασίας Αὐτῆς τὸ ἔργον τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς καὶ ὑποθέτομεν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης εἶναι βεβαία περὶ τοῦ θερμοῦ τῆς εὐγνωμοσύνης αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον τὸ χωρίον ὅλο τρέφει πρὸς Αὐτήν. Διὰ νὰ μὴ προσβάλληται λοιπὸν ἀδίκως ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ ὑπόληψις τοῦ χωρίου μας, ἐρχόμεθα διὰ ταύτης, διερμηνεύοντες τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν τοῦ χωρίου, νὰ παρακαλέσωμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα νὰ πιστεύσῃ,

Ὅτι δέν παρελείψαμεν καὶ εἰς τὸ ἀναφερόμενον συμπόσιον νὰ προπύωμεν εἰς ὑγίειαν ὄλων τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων προεξάρχει ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, καὶ

Ὅτι οὐδέποτε ἠκούσαμεν τόν κ. Σταυρίδην νὰ σχολιάσῃ δυσμενῶς ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Σχολὴν δωρεᾶς τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

Ἐλπίζομεν, Μακαριώτατε, ὅτι ἡ τοιαύτη κατηγορηματικὴ ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπεῖας ἡμῶν διάψευσις τῶν ἄνω συκοφαντιῶν εἶναι ἀρκετὴ, ὅπως πείσῃ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅτι αὗται ἐγένοντο πρὸς Αὐτήν παρά προσώπων ἐχθρῶν πρὸς τὸ ὠραῖον ἔργον τῆς Σχολῆς. Βέβαιοι, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης θὰ ἐξακολουθήσῃ προστατεύουσα πατρικῶς τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς πρὸς μεγάλην εὐγνωμοσύνην τοῦ χωρίου μας καὶ τῆς περιστοίχου ἐπαρχίας, εἰς τὴν ἐθνικὴν σωτηρίαν τῆς ὁποίας ἀποβλέπει τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς, διατελοῦμεν μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιάν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

Μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς, Χρῦσανθος Χατζῆ Ἰωάννου, Χατζῆ Γαβριήλ Χατζῆ Ἰωάννου, Ἐλευθέριος Καμιναρίδης, Χρῦσανθος Χαραλάμπους, Γεώργιος Λοῖζου, Γεώργιος Ι. Καμιναρίδης.

Ἐν Πεδουλᾷ, τῇ 11ῃ Δεκεμβρίου 1914.

Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Βιβλίον ΜΑ'. Μέρος Α', Μεσοαρχιεπισκοπεῖα ἢ τό Ἀρχιεπισκοπικόν Ζήτημα (1900-1910) ἐκ τοῦ Ἀρχείου Κυρίλλου Β', ἀρ. 59.

Δημοσιεύτηκε στην Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικῶν Ἐρευνῶν, τόμ. 36 (Λευκωσία 2013), σ. 295-324.